

Словото ®

СЕДМИЧНО ИЗДАНИЕ НА СЪЮЗА НА БЪЛГАРСКИТЕ ПИСАТЕЛИ, ОСНОВАН 1913 г. С ПОЧЕТЕН ПРЕДСЕДАТЕЛ ИВАН ВАЗОВ

ЛИТЕРАТУРА, ИЗКУСТВО, ОБЩЕСТВО

ДНЕС

Абонамент

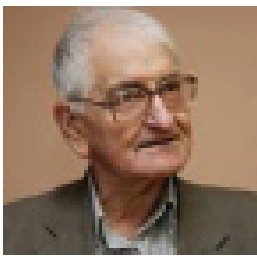
Всеки месец до 15-о число на 2018 г., във всяка пощенска станция, можете да се абонирате за вестник „Словото днес“:

за 1 месец - 4 лв.
за 3 месеца - 12 лв.
за 6 месеца - 24 лв.
за 10 месеца - 40 лв.

Каталожен
№ 115

Фалшивият гастрол на Чавдар Добрев българския постмодернизъм

13-14 бр. (902-903), 5-12.4.2018, година XX - 1,50 лв.

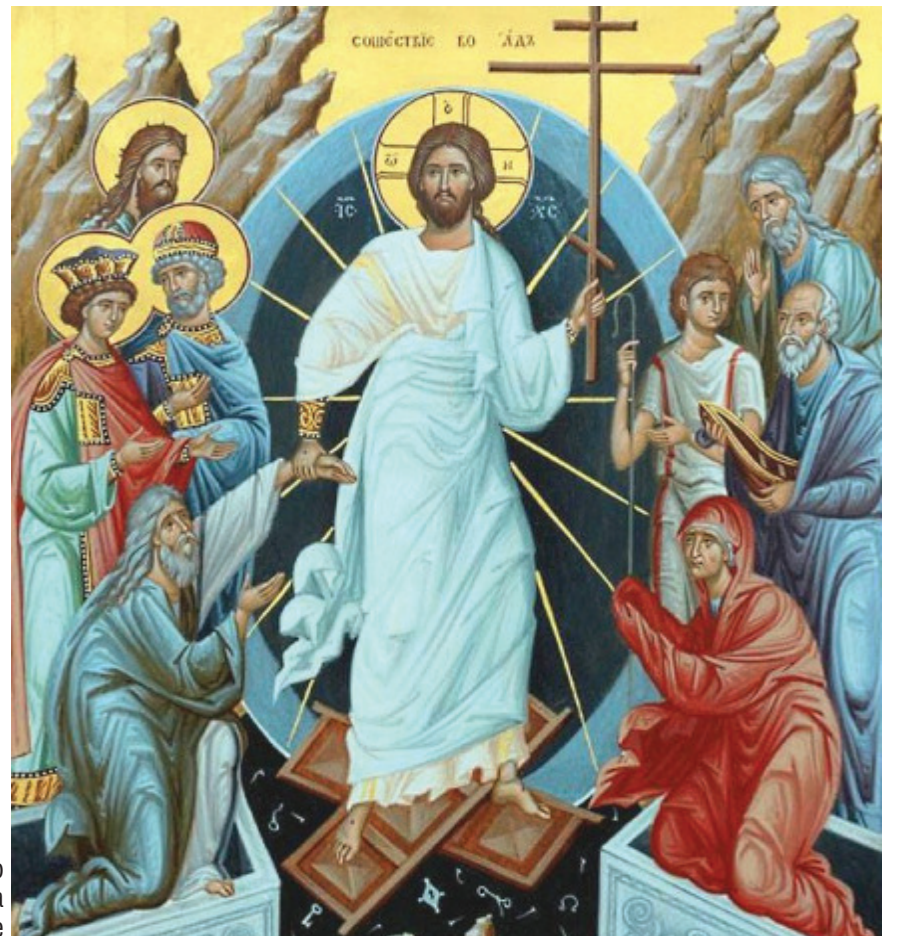

За български постмодернизъм започна да се говори след 1989 г., като за култура на задаващата се епоха на Прехода, иначе казано, като за преход от „развит социализъм“ към реставрирано буржоазно общество. Преходът се представяше тогава като тържество на демокрацията и свободата, на осъществяването на победата над догматизма и казионното мислене; като разкрепостяване на потискани качества на отделната личност; като време на необременени от идеологически забрани инициативи търсения, пробуди на съзнанието и въображението, на фрапирани и неочаквано смели идеи и реализации в литературата и изкуството.

През онзи период, когато перестроечната идеология се маскираше с лозунги за реформиране на социализма, без да издава изначалните си обвързаности с пирамидалното устройство на социума, когато Преходът все още не носеше белезите на криминален развой и от трибуните на демократичните митинги обещавахе на всекиго справедливост и възмездие, лексемата „постмодернизъм“ наистина будеше надежди за промени и трансформации, наподобяваше нова проява – в нови социални среди и при нови битийни условия – на българския и европейския модернизъм, тоест, на всичко онова, което сме схващали като символизъм, експресионизъм, апотеози на вещта, култура на факта, революционен активизъм, сюрреализъм, екзистенциализъм, абсурдизъм и пр.

Що се отнася до мен като критик на литературата и театъра, постмодернизмът трябваше да представлява не само отрицание на предишни културни конвенции, или тяхно частично продължение, но и радикален отговор на проблемите и предизвикателствата, които настъпват в края на XX в. и през новия XXI в. Затова се надявах, че постмодернизмът ще се уповава почти изключително на съвременността, както през предишните етапи на неговото развитие! Че ще е опозиция на пороците на действителността, която разкрива, на дисонансите в ерата на „модерна“! Че ще залага на провокациите, които няма как да не са с ляв уклон, каквито впрочем са повечето от наследствата на световния, европейски и българския модернизъм!

На стр.4-5

Да се казваш Анри

Иван Странджев

Тридесетгодишната война в литературата – този анализ трябваше да напишем всички ние: членовете на СБП, редакторите на в. „Словото днес“ и списание „Пламък“, българските писатели. Този анализ трябваше да бъде изнесен на общо събрание на СБП, трябваше да бъде приет и защитаван като документ на българските писатели от УС на СБП, трябваше да бъде представен и на множеството срещи с ръководства на други писателски съюзи, с които подписвахме споразумения, трябваше да бъде прочетен на международни писателски срещи, в които участваха наши представители, да бъде предложен на институции в България, на медиите... Трябваше! Трябваше, защото това е битката на българския писател за съхраняването не само на България, но и на света. Благодаря на Панко Анчев, че го направи!

През 90-те години примитивният капитализъм безпрепятствено настъпи в България: първоначалното натрупване на капитали, господството на пазара, разбиването на ценностите на хуманизма, властта на парите.

Всичко ужасно, което сме учили по история, стана пред очите ни. Стана бързо и много от представителите на интелигенцията загубиха себе си. Онова, което се случваше с българските писатели в София, се случваше с техните колеги в цялата страна. Мнозина от тях бяха изгонени от работа, книгите им оставаха неиздадени, възможността за изява в медиите – ограничена или забранена, оценките за тях се раздаваха щедро от политически лумпени и агресивни „демократи“, „етикетите“ от декорация се превръщаха в смисъл, хулните думи, скалъпените истории, обвиненията се опитваха да изблъскаха писателя от обществено-политическия живот и в много от случаите успяха. Писатели, които имаха място в обществото ни с ценностите, които изповядват, бяха смачкани, бяха отстранени от обществения живот. Създаде се контролирана от властниците армия от „екзекутори“, които с любов изпълняваха поставените им задачи – да разрушават. Онова, което не успяха да разграбят, беше унищожено: литературни издания, медиуми, издателства. Армията на разрушителите беше щедро мотивирана и все още е мотивирана финансово от неправителствени фондации, от „загрижени“ за България и нейния дух ликвидатори. Под маската на реформи се изпълняваха нареждания на чужди политически централи и финансови магнати, чиято единствена цел беше разрушаването на България, превръщането ѝ в просяка на Европа, унищожаването на нейното самочувствие, на нейната идентичност, на характера ѝ.

На стр.4-5

Змей Горанин

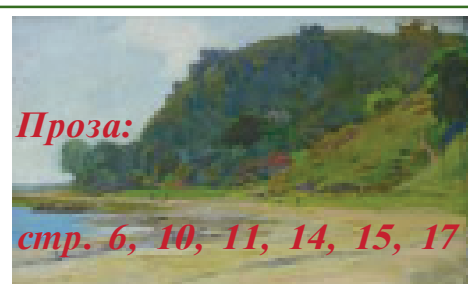
ВЕЛИКДЕН В МОНАСТИРА

Възкресна нощ. Тих, топъл лъх появява, крила на ангели се разлюляват и от шума на техните пера шуми набожно тъмната гора.

– А ето, чуй: клепалото запява – със песента си Бога възхвалява и възвестява празничната вест: „Със смърт смъртта е победена днес!“

Възкръсна Този, Който пожела със кръстна смърт живот да ни дарува!... И пак се веят ангелски крила...

А ето, виж: нима не ти се струва, че хиляди звезди от небесата се спускат в манастира сред гората?

MOTO-PHONE

Вести, събития, книги

• На 26 март 2018 г. в читалнята на Регионална библиотека „Георги С. Раковски“ се състоя паметна вечер, посветена на 95-годишнината от митинга на ямболските анархисти. На срещата присъстваха писатели, ръководители на културни институти и творчески групи, библиотекари, педагози, читалищни дейци, историци и общественици. Срещата бе открита от литературния критик Димитър Бечев.

Развълнувани мисли за кървавия митинг, състоял се на пл. „Кобург“ в Ямбол на 26 март 1923 г. споделиха писателят Христо Карастоянов и Златко Костадинов, редактор на в. „Свободна мисъл“, издание на българските анархисти. Карастоянов припомни, че Ямбол, който в началото на 20-те години на миналия век е наброявал по-малко от 30 000 жители, е бил едновременно център на анархизма и модернизма в България. Той говори и за сърдечното приятелство между Георги Шейтанов и Гео Милев, довело до синтеза на революционния дух на анархизма и литературния модернизъм в творчеството на Гео Милев, достигнали своя връх в сп. „Пламяк“.

Последва оживена дискусия, в която взеха участие Денка Илиева, Димитринка Митова, Росица Тодорова, Светлана Пенева, Иван Димитров и др. Водещ на вечерта бе Тенко Тенев, председател на Дружеството на писателите в Ямбол.

• На 29 март 2018 г. в читалнята на Регионална библиотека „Георги С. Раковски“

– Ямбол се проведе творческа вечер с писателя Тотко Найденов и премиера на най-новата му книга „За сърцата, що се любят...“, посветена на неговия 70-годишен юбилей. Вечерта бе открита от поета Тенко Тенев, председател на Дружеството на писателите в Ямбол. Актрисата Велика Видева прочете разкази от книгата. Литературният критик Димитър Бечев изнесе слово, посветено на творческия път на Тотко Найденов. Бяха огласени поздравителни адреси до юбилея от Румен Радев, президент на Република България, Кирил Ананиев, министър на здравеопазването, ген. Златан Стойков, председател на ЦС на Съюза на офицерите и сержантите от запаса и резерва, Боян Ангелов – председател на

Съюза на българските писатели, акад. Христо Григоров – председател на БЧК, национални здравни институции, водещи медицински специалисти от страната, НПО и др. Тотко Найденов благодари сърдечно на своите съграждани, колеги и почитатели и предложи вариант на Ямболска конвенция „Не „джендър“, а здравно-духовна култура за децата ни“, която бе приета с аплодисменти и подкрепена с подписите на всички присъстващи на срещата.

• На 26.03.2018 г. в „Тракарт“ Културният център и Дружество на писателите – Пловдив, инициираха представяне на книгата „Заспа последният щурец“ от Мария В. Николова, публикувана от издателство „Български писател“. Редактор на изданието е Боян Ангелов, художник Вълчан Петров. В послеслова редакторът отбелязва, че това е стихосбирка на овладяната мъдрост и нерушими чувства, съкровени послания звучат като пролетен дъжд и лекуват наранените човешки души. В началото на вечерта прозвуча стихотворението „Обич“ от М. Николова в изпълнение на поетесата Диана Павлова. Водещ на събитието беше Иван Христов, а Елена Диварова представи „Заспа последният щурец“, като се спира на основните мотиви, образи и достойнства на книгата. Трендафил Василев прочете и връчи поздравителен адрес от името на СБП във връзка с юбилея на М. Николова. Поздравителен адрес поднесе и председателят на Дружеството на пловдивските писатели Антон Баев. Специален гост на вечерта, Благовеста Касабова сподели, че Мария В. Николова, с която я свързва дългогодишно приятелство, е вярна на себе си и има път за развитие и я поздравя с празника. Препълнена зала с колеги, поети и писатели, сърдечна атмосфера, автографи, наздравича белязха вечерта.

• На 28 март 2018 г. от 17,30 часа, в двора на къща музей „Пейо К. Яворов“ Националният литературен музей организира литературна вечер „На нощта неверна верен син...“ по повод 131 години от рождението на Димчо Дебелянов. В тържеството взеха участие лауреатите на Националната литературна награда „Димчо Дебелянов“ – Георги Н. Киров (2004), Петър Велчев (2006), Атанас Капралов (2008), Ивайло Диманов (2009), Димитър Милев (2010), Иван Есенски (2011), Славимир Генчев (2012), Недялко Йорданов (2013) и Димитър Христов (2014). Стихотворения на Димчо Дебелянов прозвучаха в изпълнение на третокласничката Мария Николова от Народно читалище „Димчо Дебелянов – 1960“ в София.

Бяха изпълнени и стихове на Иван Динков, награден посмъртно през 2005 г., на Валери Петров, удостоен с нея през 2007 г., както и на последния засега неин носител – Ивайло Балабанов (2016). Със свои лирически творби в рецитала се включиха и студентите Мартин Петрушев и Даниел Тунев, членове на Обществото на литературния кабинет „Димчо Дебелянов“. Във вечерта, водена от Елена Алекова участваха и представители на „Дирекция на музеите“ – Копривщица.

• На 29 март в галерия-нижарница „София-прес“ се състоя премиера на книгата на

Лалка Павлова „Духовни вселени“, в която са публикувани 12 аналитични портрета на творби от наши съвременни писатели. Премиерата беше водена от Надя Попова. За книгата и литературно-критическото творчество на Л. Павлова говори Иван Есенски, който поради отсъствието на Боян Ангелов прочете неговото слово за книгата на Лалка Павлова и творческото ѝ отношение към съвременния литературен процес у нас. Лалка Павлова прочете два от публикуваните си портрети. Във вечерта се включиха със свои изпълнения актьорът Леонид Йовчев и музикантите – възпитаници на Националната музикална академия Христофър Кем и Даниел Петров.

• Осемнадесет поети влизат в първата част на „Варненска поезия: Антология – XXI век“, издадена от Асоциацията на варненските писатели и Клуба за литература в черноморския град. Идеята да се появи такова издание е възприета и реализирана от група писатели-кореняци, към които се присъединяват и тези, които са „пуснали корени на брега“ още от детството и младежките си години, създавайки творчеството си тук. Автори

на Антологията са членовете на Съюза на българските писатели Людмила Богословова, Мариана Хруза, Георги Венин, Станислав Пенев, членовете на Съюза на независимите български писатели – Румяна Кирова и Петранка Александрова, както и известните и активно участващи в литературния живот Елена Димитрова, Величка Върбанова, Ради Радев, Зорка Вълчева, Светлана Вълчева, Анета Колева, Гертана Славова, Костадин Коручев, Пенка Владиминова, Парис Сивриян, Варта Берберян – Гарабедян, Георги Ковачев – всички, допринесли през последните десетилетия с труда и с творчеството си за развитието и духовната уникалност на града и продължаващи да творят в него. Под печат е и втората част на Антологията, в която са включени белетристите. Съставителите са представители на ръководствата на СБП и СНБП, на литературната критика, известни писатели. Премиерата на „Варненска поезия: Антология – XXI век“ е в традиционно провеждания всяка година Пролетен салон на изкуствата под патронажа на кмета на Община Варна Иван Портних и Варненския и Великопреславски митрополит Йоан – на 15 април от 11.00 часа в Артсалона на Радиото.

• Чавдар Добрев стана носител на Националната награда за литературна критика „Нешо Бончев“. Тя се присъжда от Община Панагюрище и Министерство на културата за принос в съвременната българска литературна критика като израз на обществено признание, а нейни досегашни носители са Ивайло Христов, Димитър Танев, Петър Велчев, Благовеста Касабова, Симеон Янев, Боян Ангелов, Катя Зографова, Панко Анчев и Иван Гранитски. Предложенията тази година бяха разглеждани от жури с председател Галина Матанова – заместник-кмет „Хуманитарни дейности“ на община Панагюрище.

Връчването на наградата бе съпътствано от патронния празник на СУ „Нешо Бончев“ в града. Директорът на училището Веска Барова говори за краткия и пламенен живот на видния възрожденец, създател на българската литературна критика. Бяха раздадени литературни награди на възпитаници от училището. Изнесен беше и вълнуващ ученически спектакъл, посветен на Априлското въстание от 1876-а. Наградата „Нешо Бончев“ беше връчена на проф. Чавдар Добрев от Галина Матанова. За творчеството на изтъкнатия литературен критик, поет, публицист и преводач говори миналогодишният носител на наградата Иван Гранитски. Сред официалните гости на празника бяха председателят на Общинския съвет Христо Калоянов, заместник-кметът на община Панагюрище Георги Павлов, председателят на Съюза на българските писатели Боян Ангелов, председателят на Фондация „Съкровищата на Панагюрище“ Иван Станчев.

• Александър Секулов бе отличен с националната награда „Христо Фотев“ за книгата си „Море на живите“. „С необходимата доза смирение пред високото име на Христо Фотев заставам пред вас, за да ви кажа, че само с поезията и единствено с нея българската култура е съизмерима със световната“, каза награденият при връчването на отличието. Секулов получи пластиката „Перо“ от Съюза на българските писатели, която е дело на скулптора Валери Желязков. Тя му бе връчена от председателя на Съюза на българските писатели Боян Ангелов. „Радостен съм, че наградата на Съюза на българските писатели отива в ръцете на такъв добър автор“, каза Ангелов.

Тази година бяха присъдени и две съпътстващи награди – на авторите, събрали най-много гласове след носителя на голямата награда. Получаха ги бургаската поетеса Милка Стоянова за „Крайбрежна поема“ и Александър Христов за „Крайпътна обител“. „Трябва да се уважава духът на поета, на чието име се връчва наградата. Затова се радвам, че именно за тази награда „Христо Фотев“ журито бе единодушно и не само номинира, но и отвори книгата на Александър Секулов. Прочетете тази книга, тя носи духа на Христо Фотев, мощната му метафорика, силната му образност и енергия“, каза по време на церемонията Иван Гранитски. Церемонията по награждаването бе предшествана от спектакъла „И аз вървя срещу легендата за себе си“ по стихове на Христо Фотев. В конкурса със свои произведения участваха 70 български поети, чиито творби са издадени през последните две години.

• На 30 март в клуба на СБП „Мон Парнас“ Отечественният съюз, Съюзът на българските писатели и НЧ „Д. Дебелянов-1960“ организира преглед на поетичното творчество на членове на ОС от цялата страна, посветен на 75-годишнината от създаването на Отечествен фронт/Отечествен съюз. Темата бе „Духът на българина по време на антифашистката борба до днес и българската поезия“. Състоя се голямо литературно четене на присъстващите автори. Отличените творби ще бъдат издадени в алманах. Участниците в конкурса бяха приветствани от председателя на ОС Симеон Симеонов и председателя на СБП Боян Ангелов. Между двата съюза беше подписан договор за сътрудничество и съвместна дейност.

Наши автори в чужбина

Световната хайку асоциация в Япония публикува антология „Световно хайку 2018“ № 14 под редакцията на Бания Натцуиши. Подбрани са 478 хайку на 35 езика от 166 автори, представящи 48 страни. В антологията със свои хайку на български, английски и японски са включени Стоянка Боянова и Минко Танев.

Покани

• На 12 април (четвъртък) от 18 часа в книжарницата на СБП „София-прес“ на ул. „Славянска“ № 29 ще се състои премиера на новите книги на литературния критик Никола Иванов. Те ще бъдат представени от Валентина Радинска.

• На 19.04.2018 г., четвъртък, от 18.00 часа в читалище „П. и П. Славейкови“, метроспирка „Джеймс Баучер“ ще бъде представен сборникът с повести „Прежалими загуби“ от Банко П. Банков. Участват Бл. Касабова, актьорът Б. Луканов, К. Стойков –цигулка и Кр. Минева – пиано.

Следващият брой на в. „Словото днес“ ще излезе на 19 април

Словото

„Словото днес“ - издание на Съюза на българските писатели, основан 1913 г.

Адрес на редакцията: 1000 София, ПК 608, ул. „6 септември“ 35, тел. 02/987-38-96

E-mail: slovotodnes@abv.bg

Сайт на СБП: sbp.bg

Главен редактор: Надя Попова
Редактор: Иван Есенски
Графичен дизайн: Виолета Станиславова

Дежурен редактор: Иван Есенски
Надя Попова

Редакционен съвет:

Боян Ангелов - председател, Анжел Вагенщайн, Драгомир Шопов, Елка Няголова, Здравка Евтимова, Петър Анастасов, Петър Андасаров, Чавдар Добрев

Сметка за превеждане на суми за членски внос, дарения, реклами и др.:

Сдружение „Съюз на българските писатели“
УНИКРЕДИТ БУЛБАНК
IBAN:BG 85UNCR
76301008126403
BIC: UNCRBG6F

Редакцията на вестник „Словото днес“ не приема текстове на пишеща машина. Приемат се само материали, които не надхвърлят 10 000 знака, изпратени на електронния адрес.

КОРЕСПОНДЕНТИ:

Благоевград - Красимира Кацарска, 073/59-02-84; Бургас - Иван Бубалов - 0885/ 56-82-77; Манол Манолов; Варна - Станислав Пенев, 0878/ 63-22-69; Велико Търново - Георги Н. Николов, 0879/ 26-50-03; Видин - Ненчо Славчев, 0885/ 70-87-03; Димитровград - Петко Каневски, 0878/ 66-40-52; Карлово - Красимир Власев, 0882/ 41-04-19; Лом - Юлий Йорданов, 0885/ 27-10-77; Плевен - Лалка Павлова, 0878/95-35-99; Пловдив - Диана Павлова, 0896/38-76-64; Разград - Димитър Петров, 0896/ 08-64-12; Русе - Анита Коларова, 082/58 89 09; Сандански - Мария Маринова, 0893/ 68-76-60; Ст. Загора - Йордан Атанасов, 0888/ 79-01-35; Хасково - Ели Видева, 0898/ 59-19-49; Ямбол - Димитър Бечев, 0878/ 29-48-02.

От стр. 1

И то се случи: здравеопазването беше разбито, а тук идваха да се лекуват от всички съседни на България държави, от европейските страни, че и от другаде. Образованието, което изграждаше хора със знания и дух и респектиреше Европа и света, се превърна в тежоба и ненужност, нивото му се опитва да се пребори с нивото на образованието в началото на миналия век и май успя. Какво се случва?! Какво се случва?! Не вярвахме на отговори като: България загива; Няма държава. Управляват ни чужди на страната ни хора. Искат да ни превърнат в нови роби. Това се случи. Мълчанието не само на интелигенцията, а на цялото ни общество напомня за онези мрачни 500 години. Как да ги нарека? – турско робство, османско робство, години на мирно съвместно съществуване ли? Разбиването на съграденото (добре, нека го кажа така: разбиването на най-доброто от съграденото) целеше да ни остави без памет, да ни превърне в слепи изпълнители на чужда воля, в палачовци на сцената на чужди интереси. И в цялата тази предварително режисирана в задгранични офиси и с чужди финансови инжекции мазаница, свое място имаше и разрухата на литературата. Защо литературата? Защото тя е духовната история на народа, защото тя е стълбата, по която народният дух се е изкачвал, защото тя е една от мерките за висотата на страната. От това нашите „приятел“ нямаха нужда. И бяха изградени литературни шпицкоманди: яростни, безумни, неразумни и тъпумни, но добре платени. Онези, които не успяха да се реализират във времето на социализма, защото бяха бездарни и безхарактерни, сега – във времето на настъпващия капитализъм, също не успяха да се реализират като творци поради бездарие и безхарактерност. Но те издаваха своите книги, облъчваха със злобата си читателите, имаха безпроблемен достъп до държавни и частни медии, до образованието, до възпитаването на децата, написаха най-ужасяващи обиди, клевети, мръсотии за колегите си и за българската литература. С отровата на думите те искаха да станат победители, но битка не се печели с отрова, с отрова не са става победител. Отровата е за влечугите. След цялата богата, трудна, красива и талантлива българска литература създадена през годините те искаха да кажат: Ние сме. Ние сме новите. Ние сме истинските. Ние можем по-добре от другите. Да, бяха те, но не бяха новите, защото много от онова, което пишеха, приличаше на лоши реплики от познати в световната литература образци. Не бяха и истинските, защото не носеха в себе си честността към времето, в което живеяха. Не можеха да го правят по-добре от другите, защото неуспели в миналите времена си бяха пак същите, просто неуспели в днешно време. Спомням си от романа на Стайнбек „Улица Консервна“ един художник, който живее на сушата, в една незавършена лодка, която никога няма и да завърши, и рисува с перушина – големият американски писател го описва така: „Анри художникът не беше французин и истинс-

кото му име не беше Анри. Той не беше и истински художник.“ Ето, това са те: Анри.

Те успяха да нанесат дълбоки рани в душата на българската литература и това са раните на посредствеността, на слугинажа, на безродието, на алчността, на непочтеността. Тези рани не могат да бъдат описани с думи, за тях

Да се казваш Анри

Иван Странджев

трябва да се следят делата. А делата са: опит да бъдат пренаредени ценностите в българската литература; да се фалшифицира истината, да се задуши корена на родолюбието под сянката на глобализма; да се смачка българския език, като дори в ежедневието му употреба се вкарват ненужни и непознати за множество българи чуждици; да се разкъса връзката между литературата и народа ни, да се разруши литературният живот с интриги, лъжи, алчност за власт и имоти; да се измисли образование, което да

констатация: Много бих искал техните главовете да намерят своята сила, да бъдем заедно, защото се питам: можем ли да бъдем писатели, ако изберем себе си, ако изберем хляба пред идеята? Можем ли да бъдем писатели без идеал, без родина? Как ще отговорим тогава на въпроса: защо пишеш? И още по-жестоката

констатация: Какво от това, че пишеш! Ето тук искат да ни поставят. Искат да ни поставят като безсмисленици в собствените им ситуации, да ни мерят със своите си егоистични дърводелски метри, с финансовите си сметки, покривани от съответните чужди институции.

Всеки от нас освен писател може да бъде и нещо друго. Но писател не е онзи, който може само да подрежда думите, а онзи, който има морал и народ. Сигурно това ще прозвучи архаично на бедните дъхове. Но нека се огледаме в българската литературна история! И какво ще видим? Вазов – „Епопея на забравените“, Ботев – „Хаджи Димитър“, Яворов – „На нивата“, Смирненски – „Братчетата на Гаврош“, Гео Милев – „Септември“, Валцаров – „Процално“, Фурнаджиев – „Конници“, Веселин Ханчев – „Жив съм“, Валери Петров – „В меката есен“ и още, и още. Те вече са в бъдещето. Къде се вписвате вие, клети господа? На кой ред сте застанали? Пред кое гише сте наредили и в коя ведомост се подписвате? Защо с удоволствие преоблякохте трудната защита на родина и чест в секънд хенд дрехите на слугинажа? И писанията ви са секънд хенд. Нали социализмът ви пречеше да бъдете свободни? Не вярвам в това, истината е по-различна. И тогава си задавахте въпроса на въпросите: кой плаща, кой да ви наеме за добре платен прислужник. И тогава бяхте готови да паднете на килимчето. И падахте. Ясно си спомням всичко.

Новите безоки рицари на перото се втурнаха да разбиват създаденото в българската литература. Приличаха на кучета, които разкъсваха жива плът и светлата кръв ги опияняваше. После заставаха с ръце на кръста и сочеха с пръст онова, което са свършили: „Ето, тези развалини са българската литература!“. И след като изчакаха страхът, ужасът и безсмислието, за които работеха, да поникнат в читателите, допълваха: „А сега ние ще направим новата, необходимата, истинската литература.“ Но силите им не стигнаха. Във водовъртежите на разрушаването не всичко се чува добре, а рано или късно идва мигът на тишината, мигът на разума, мигът на въпроса

знам също така, че между онези, които мълчат, има талантливи, честни и почтени писатели. Следя творчеството им и се радвам на сътворен-

„защо?“ И ако нямаш отговор на този въпрос, те няма и теб. Парите не са отговор, независимо от количеството им. Новите „млади и красиви“ литератори нямат отговор. Но за тях се правят панаири на книгата. Правят се центрове за техните книги в дворци на културата. За тях се създават телевизионни предавания, списания, вестници. Мазни водещи им отправят мазни въпроси, а отговорите са като въпросите. На тях се раздават награди на килограм. Не познавам писател, когото наградата, която е получил да го е направила добър писател. И тази история с разните му там награди ми се струва извънлитературна естетическата позиция, която мъжествено и честно защитават колегите – участници в журита и на страниците на „Словото днес“. Честно казано, този там писател, а може би поет, ми стана известен от скандала около награда на името на Иван Пейчев. Но сигурно няма да помня дълго името му, а ще продължавам да помня поезията на Иван Пейчев.

Битката е в разгара си.

В тази битка Панко Анчев не е сам и няма да остане сам.

Това не е битка за цвета на партийното знаме, това е битка за България.

И се питам: какво внимание отделя към нашите млади колеги ръководството на СБП? В страната се издават множество литературни алманаси. В редакционните екипи на всеки един от тях има членове на нашия съюз. На страниците на тези алманаси се появяват имена на нови млади, талантливи писатели. Колко пъти нашето ръководство е поканило на творческа среща представители на тези редакционни екипи, за да намерят общата формула за партниране? В България вече има повече от 50 висши училища. В много от тях има филологически специалности. В тези специалности учат и хора с интереси към литературата, с все още неукрепнали писателски умения, но с желание за реализация и аналитични способности. Колко пъти ръководството на СБП е потърсило тези млади хора, какво внимание им е обърнало, колко пъти ги е поканило на страниците на своите издания? И още: къде са дискусиите по важните за литературата на България проблеми, за промените, които времето налага, за самото време, в което живеем? Знаем колко е трудно да бъде съхранено едно толкова голямо сдружение, да бъде намерен баланс на различните движения в него, но това също е задължение. Всеизвестна истина е, че в България няма литературен живот и е време българските писатели да бъдат в основата на неговото възраждане. Ние работим, творим за България и най-естественото ни място е при нея, при народа ни. И никога няма да извърви този път вместо нас. Време е.

Продължава дискусиата по актуални литературни, естетически и социални проблеми, открита със статията на Панко Анчев „Тридесетгодишната война в литературата“, публикувана в брой 11 на в. „Словото днес“.

Фалшивият гастрол на българския постмодернизъм

Чавдар Добрев

От стр. 1

Още като студент през 50-те години в Будапещенския университет „Лоранд Йотвьош“ се бях самовъзпитал (бяха ме възпитали моите преподаватели), че литературните традиции съществуват не само за да бъдат увековечавани, но и променяни, за предпочитане – радикално! Че литературата, подобно на жизнения кръговрат, се завръща към своите корени, но никога във вече изживени смисли и форми. Че без обновяване, колкото и да са свети традициите, литературното пространство се банализира, изчерпва откъм истини и вътрешни взаимовръзки, попада в мъртвото вълнение на застоя.

Така или иначе, настъпва момент, когато новата идея търси и намира нови одежди, скъсва с до смърт познатите си образи и похвати. В началото това нарушаване на табута, на вкоренения в душите ни „ритъм“ се възприема от културните авторитети като светотатство и изява на лош вкус, като експеримент без покритие, след което обаче новата тенденция проправя своя път, превръщайки се в реалност, в знак за неизчерпаемата жизненост на духовността. Докато настъпи етап, в който новата идея стане за пореден път традиция.

Сигурно затова над студентското ми легло бях закачил портретите на двама писатели, към които се отнасях като към велики обновители-модернисти на столетието: Бертолт Брехт и Федерико Лорка. И двамата с леви идеи, единият от тях комунист, другият убит от франкистите, и двамата възроптали срещу терора на потъмнелите от престъпност жандармерии на капитализма, и двамата открили нов език и нови сечива, за да участват ангажирано в обновата на човека и света. Харесваше ми, че те вярват в силата на бунта, който взривява статуквото, че са авангардисти (авангардът се формира в годините преди и след Първата световна война като обществено и художествено течение, заредено с устрем за промени, които ускоряват пришествието на новия човек; безкористието им предполага воля в революционния акт. В такъв план авангардизмът попада в по-всеобемачата естетическа категория на модернизма). До тези портрети бях поставил портрета и на любимата ми актриса Марина Влади, може би защото тя също носеше чрез изкуството си новост, новина, пълнокръвие на млади представи и поведение. Боготворях урбанизма и се отнасях несправедливо към така наречената селска литература. Будапеща ме беше достатъчно превзела, за да ме направи пленник на нейните чародейства. Тук имам предвид литературата със сюжети от селото, в която едностранчиво се възпяват старината, отминалите безвъзвратно форми на съществуване, преразказаната природна и фолклорна красота. Много по-късно в монография-

та „Забранените плодове на познанието. Емилиян Станев“ (1982 г.) се изповядах, че усещам в себе си завръщане към природата и свойствата на природния човек.

Подобни обстоятелства ме караха да мисля, че постмодернизмът, по подобие на модернизма от времето на социализма, ще продължи да живее в настоящия миг, в ситуацията на днес! Ще съумее да провокира и да се „озъбва“ на пороците на формиращото се общество. Ще е трън в петата на властимащите, поведение обичайно при авангардистите. Ще застава зад каузи, които се конфронтират с конформистичните нагласи. Ще въвежда нов език, форми и прийоми, родени извън „балните зали“, извън душния въздух на лицемерния аристократизъм. От една страна, такава развитие на постмодернизма би отговаряло на призиването на литературата да отхвърля узаконените норми, да поддържа линията на опозиционера, от друга, би доказало, че изкуството на „модерна“ и сега е историко-естетическа необходимост!

Какво се оказа обаче?

Българският постмодернизъм след 1989 г. вместо да противодейства на обществените злини и доминации, предпоче да обслужва идеологията на посткапитализма, на неолибералния обскурантизъм. Да се приюти в прегръдките на инспирираната отвън власт. Да се храни с парите на американския мулти-

милиардер Джордж Сорос и неговата фондация „Отворено общество“. Така този постмодернизъм получи нагोटво, в смлян вид, а не чрез „страдание“ и „опит“, своята обществена и естетическа платформа. Той сам се отказа да е продукт на органичното национално развитие, а се пригоди към модел, изработен в лабораторни условия.

Ако се опитам да оценявам по-директно, ще констатирам, че българският постмодернизъм, рекламиран вече почти тридесет години от властта, в медиите и университетите, всъщност е предизвикателна опаковка без обещаното съдържание. Вместо съпротива и отстояване на нови идеи, охранява привилегии и властови интереси. Преднамерено интимността се изолира от нейните социални изместватели, като по този начин свръхнап-

режението в затворения, парцелиран живот патентована вечността на установените обществени релации. Тук става дума не за автентичен, а за квази-постмодернизъм, за фалшив дубликат на оригинала. В такъв план тепърва ще очакваме такива осъществявания на българския постмодернизъм, които да отговарят на неговото предназначение и функции.

Неслучайно основните показатели на новобългарския постмодернизъм се вместили в няколко постулати на социалния реваншизъм с ударение върху антикомунизма и русофобията! Новопръкналите се постмодернисти обявиха себе си за адепти на „десния модернизъм“, който в такава превратна трактовка рядко се среща. Вместо да разчистват терени за действие в съвременността, в полето на „модерна“, вместо да се обозначат като изобразители на днешния ден и на днешните хора, вместо да осветляват с остър лъч процесите и деформациите на Прехода (те се засилват с всяка изминала година), нашите постмодернисти се интересуват най-вече или единствено от миналото – близкото и това на Възраждането, за да го пренапишат и фалшифицират, размествайки акцентите и слагайки надгробен камък над всеки творец и творба, които излъчват революционна енергия и призови за радикална социална промяна, но и над повечето художествени образци на националните ни особености и легитимация.

В тон и под диктовка на световния неолиберализъм, чиято проекция е постмодернизмът, идейната енергия се концентрира първо в разобличаване и изкореняване на комунизма, въобще на социалното мислене и на неговите наследства у нас, второ – в компрометиране и отричане на национално ориентираната култура (заради това, че глобализмът и еднополюсният свят подготвят обединена човешка общност въз основа на регионите и мултикултурализма, а не на по-нататъшния живот на отделните нации), и трето, „новият цивилизационен избор“ изисква да се усвоят форсирано западните форми и традиции, с отхвърляне на всяка духовност, напомняща за биографията на Изтока, в случая няма как да не се гледа критично и иронично на Русия, на православие и на славянското ни потекло.

Панко Анчев в завладяващо написаната статия „Тридесетгодишната война в литературата“, поместена в брой 11 на „Словото днес“, разкрива достоверно картината на декомунизация и денационализиране на българската култура през годините на Прехода с налагане на „новия цивилизационен избор“, поради което считам за безпредметно да осветлявам повторно този процес.

Няма да правя преглед на историята на българския модернизъм през ХХ в., но ще изтъкна, че той всякога е бил носител на нови представи и идеи, на нови разбирания за човешката личност и общество, за връзките и противоречията помежду им, рушал е вкаменени традиции, познати до втръсване форми, имал е смелостта да казва „не“ на приспособяването и вращаването на твореца в системата на властовите структури. Да изостря използваните средства, да ги фокусира и вплете в творбата като символ, предмет, революционен акт, изповед, парадокс, гротескно действие, абсурд, вещомания или критика на неоеснафството.

Този модернизъм преживява различни метаморфози във времето. По естествен път стига до естетически крайности, които раждат от утробата си прекрасни създания на духа. Гео Милев е такъв художник-радикал и в идеен, и в поведенчески смисъл. Поет, който оварварява езика, изтиква напред фрагмента и ударната фраза, хвърля мостове между всекидневната улична типология и фантастичните пространства на въображението, между пряката политизация и регистрите на универсализма. Но той е и неадминативен представител на революционния авангард, с разочарованието и бунта срещу уродливото буржоазно устройство в името на едно посъвършено и по-хуманно събъждане на свободата и свободния живот.

Атанас Далчев извършва реформата на българската поезия не така предизвикателно и шумно. Неговият модернизъм обаче със завидна последователност призмеева поезията на символите, лишава я от пищност, от мрачни или тържествени декори, възвръща значението, фактурата, предметните координати на словото, философските размисли се притаяват в простотата на изказа.

Модернизъмът на другия голям поет Никола Вапцаров съм интерпретирал в „Книга за Вапцаров“ (2008 г.). Тук единственото, което искам да добавя е, че Вапцаров – в сравнение с другите значими реформатори на българската поезия – възприема най-осезаемо, конкретно и неповторимо културата на „модерна“ с оглед на универсалните критерии за общество и личност, с усещането за възстановяване на „целостта“, за това, че острият катаклизми и несъответствия от личен и социален характер не само могат, но вече се и осъществяват.

Любопитно е да се знае, че според големия естетик-марксист Дьорд Лукач върховите достижения на литературата се раждат тогава, когато се постига художествен синтез на различните страни на битието (самата битийна диалектика стимулира този художествен развой); когато настъпва времето на Големия реализъм, чиито знакови фигури са Скот, Гьоте, Балзак и Толстой. След тях, според Лукач, осъществената тоталност в изобразението се разсипва, фрагментира, детайлизира, отчуждава се от цялостното виждане на действителността, прекалено се субективизира. Този процес започва с Флобер, за да придобие крайни въплъщения в естетиката на модернизма. Едва в края на своя живот Лукач преоценява възгледите си и частично „реабилитира“ модернизма.

На стр. 5

* * *

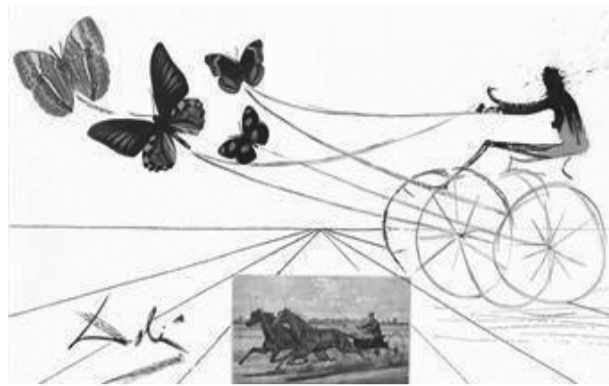
Стоиш пред мен
и аз трептя,
пулсирам,
разнежвам се.
Всичко друго тръгва си,
освен необяснимата любов,
която свети в мен
и чак от порите излиза.
Строгостта ми
превърща се в река пенлива.
Само да протегнеш ръка
и ще се разлея.
Само да протегнеш ръка
и ще съм щастлива.

* * *

Любовта ни
е в интервалите
между акордите.
Дали след нея
ще бъде мажорен
тонът или минорен
никой не знае.

И никой не знае
защо е тази любов,
и защо ти ме научи
да живея
заради миговете,
заради интервалите.

* * *

Плаха и възторжена те гледам.
Чакам да ме приласкаеш.
Навярно така дивечът
се влюбва в ловеца.
Миг преди смъртта.
Ще понижиш ли сърцето ми,
ловецо?
Миг след любовта.

Ирина Велева

КОЛЕКЦИОНЕР НА МИГОВЕ

Тленността на всичко ме тласка
да грабна мига,
да му се отдам,
да ти се отдам,
да му се наситя,
да ти се наситя

преди той да се затвори
в спомен,
преди аз и ти да се превърнем
в спомен.

Аз вече съм колекционер
на мигове.

МЕЖДУ ПРИЛИВИ И ОТЛИВИ

Срещаме се в приливите,
за да се превърнем в пръски
от радост и страст.
Срещаме се, за да се разделим
в отливите.
Ще дойдеш като прилив. Чакам те.
На брега. Замръзнала в спомена.

КРАДЕЦЪТ НА ЛАСКИ

Да се промъкваш тайно в дните.
Да открехваш вратите.
Да ме срещаш за час, за два.
Да откъсваш плода на греха.

А после да затваряш
вратите на дните.
Да се изнизваш тайно.
А аз да сънувам крадеца.
А аз да очаквам крадеца.
А аз да обичам крадеца.
Крадеца на ласки.
Какво е това?

* * *

Желанията ме разтварят.
Скоро цялата ще се разтвори
като роза за теб.

Обвий стеблото ми с ръце.
Допри лицето си до моя цвят.
Вдъхни уханието на моята любов.

Не ме откъсвай ти. Недей!
Нали ти сам ме посади в пръстта...

Обвий стеблото ми с ръце
и нека проговори нежността.

КАТО КОБИЛИ ДИВИ

Ухаят пръст, цветя, тревя.

Като кобили диви
препускат към теб
желанията ми.
Ноздрите им вдишват
огнения дъх
на разпалената за любов земя.

Чуваш ли как звънтят
копитата им в нощта?
Как към теб летят
с копнежа див –
жаждата извечна
ти да утолиш.

От стр. 4

Но да продължа! През втората половина на ХХ в. логично е модернизъмът от първата половина на столетието да се прояви като постмодернизъм, доколкото продължава в нови обществени рамки да конфликтна със заварени културни ценности, да опровергава традициите, но и да изследва есенцията на „нестаналия живот“ през социализма (определение на Радичков); разминаванията между думи и дела, погромната инвазия на бюрократизма, засиленото използване на двойните стандарти. На Запад, напротив, протестът е срещу културата на капитализма, изобразява се унищожаването на човешките копнежи, трагедията на всеотранно подготвени интелектуалци, завладени от ужаса на съществуването, потънали в пропастите на безнадеждността, на „нищото“.

Ще посоча няколко примера от българската драматургия и театър от втората половина на ХХ в.

Комедиографията на Йордан Радичков е един от най-респектиращите примери за блестящите постижения на българския модернизъм/постмодернизъм от втората половина на ХХ в. С подхода на дълбок познавач на българския живот, на съвременните нрави и на техните фолклорни източници, Радичков твори пиеси, близки до абсурдната драматургия, с отблясъци от „магическия реализъм“ на Маркес, с поезия на тай-

ните и тайнствените същества, на символичните образи и митологическите наподобявания.

Драматургията на Станислав Стратиев, от друга страна, е българският модел на абсурдна драматургия, в която се изразяват контрастите между бюрократизма и преломената „нормалност“ на битието. Център на изображението става бюрократизмът, който превръща човека в услужлив механизъм на държавната машина и символно се разтваря в образа на конкретен предмет – гардероб или рейс. Авторът ни убеждава: животът, който живеем е сбъркал посоките си, държавата е победила идеята, голямото интерес – човека. В общоевропейски мащаб тази драматургия е съпоставима с драматургичните кулминации в източноевропейската култура – с Мрожек в Полша, с Йоркени в Унгария и с Вампилов в Съветския съюз.

Но българската драматургия се включи активно и в един друг, по-предиден световен процес – този на „десталинизация“ на социалистическата литература и изкуство. Имам предвид художественото движение „лирична драма“, което внесе съществени промени в характера и структурата на националното драматургическо творчество (Иван Пейчев, Валери Петров, Георги Джагаров, Иван Радоев, Божидар Божилов и др).

В театъра в не по-малка степен модернизъмът налагаше своите специфики, отличавайки се с пиетет

към новите провокативни идеи, към острата дискусия, често разминавайки се с постулатите и изискванията на властта, базирайки се върху поведение, което може да се определи като „нонконформистично“. Показателно е, че български режисьори, носители на модерното мислене като Леон Даниел, Юлия Огнянова и Вили Цанков се разплащаха заради своите реализирани възгледи с уволнения и принижаване на творческите им успехи. В огнища на сценичния модернизъм последователно се превръщаха театрите в Бургас пред 50-те години, после Димитровград, Пловдив, Пазарджик, театър „София“ и др.

За да доизясня предпоставките и нагласите на театралния ни модернизъм ще цитирам по-обширен абзац от книгата ми „Всекидневният Леон Даниел“ (2002 г.), който очертава облика и етичния компонент в работата на модерната българска режисура (в случая разсъжденията на Даниел са във връзка с душевното му състояние след „Прахката пролет“ от 1968 г.):

„Преди по примера на френските екзистенциалисти – в Бургаския театър – Даниел твърдеше, че човекът винаги има възможности да избира (следователно и да се бори). Сега той настоява, че човекът винаги или най-често няма такива възможности, но би могъл да намери сили да оцелее в „стъклената менажерия“. Да, светът все повече се отдалечава от отделния човек, и става все „по-леден“ като космическа бездна. Но хо-

рата, макар и изоставени (отчуждени) могат да бъдат приобщавани към живота, за да намерят близост, уют или просто – естественост... Забелязват ли – колко радикално се променя есенцията на схващането му за живота и човека! Даниел формулира също, че истината винаги е скрита, тя е под похлупак! Нещата пребивават в призрачни форми и обикновено накрая се вижда, че съдържанието им е друго: двойното дъно! И при Шекспир, и при модерните драматурзи. Този прелом в схващанията на режисьора се обяснява и с политически съображения: разминаванията между представите му за социализъм и реалността на социализма като обществен строй; насилието във всички сфери и продължаващото отчуждение в обществото – питателна храна за потребителството и за социалните позиции на „червената каста“. Конкретният повод, според Даниел, (равен на причина) е интервенцията на войските от Варшавския договор в Чехословакия, която смаза „Прахката пролет“.

Парадоксално е, че нашният постмодернизъм, за който казах, че е квази, трудно може да се похвали със значими автори и произведения. А без внушителни образци всяка кауза в културата, колкото и да се прехвалява, е обречена на провал! Причините, за да стоят така нещата не са една или две.

Продължението на статията четете в следващия брой на 19.04.

Дневник на чувствата

Пенка Чернева

Един колега ме попита какво мисля за книгата му. Беше я издал наскоро, беше я раздал наляво и надясно и търсеше обратна връзка. Беше настойчив и тази настойчивост го правеше да изглежда неуверен. Макар че е много човешко да иска отзив. Аз бях успяла да разпестя книгата отгоре-отгоре, но не устоях на молещия му поглед и отговорих:

– Ти, приятелю, си написал не просто книга, а дневник на чувствата.

Той светна, пришила съм му била криле, каза. А пък аз почти веднага си помислих: дано скоро да го забрави, защото това беше моята собствена идея за бъдещата книга. През живота си никога не съм си водела дневник, не съм силна в датировката на събития и обрисовката на личности. Но чувствата – ах, чувствата! Не помня кога точно е станало едно събитие или просто случка, но помня какви чувства са ме владеели тогава, какви усещания, какви вълнения са предизвикали те у мене. И като не ме бива за историк, какво пък ми пречи да полагам черно на бяло чувствата си. Така че никога не е късно да наченеш един такъв дневник.

Разгеле, има и подходящ момент. Нова година е. И думите на президента бяха смислени, и броихме от десет до едно, и се дивихме на фейерверките. Кой където бе, изпнахме ръце на химна. А после гръмна Дунавското. Почна се, значи. На края на концерта от Виена говорителката заяви, че Нова година не може да настъпи без валс за тихия син Дунав. Милата, тя не знае, че за нас не е точно така, че Дико Илиев е изпреварил Йохан Щраус и неговата духовна музика е кипнала кръвта ни с неподвластните на времето свои ритми. Тя ни е казала: първо рипнете хорото с алена нишка, пък после може да валсирате по Дунава, по моретата и океаните, а и степ може да тропнете из континентите, ако ви е по душа.

И на нашения новогодишен концерт ний ръкопляскахме на нестинарската на Марин Големинов. Не знам какво им говореше и гримасничеше ли нещо диригентът, но свирачите бяха все усмихнати. Преди доста години един друг диригент с буен перчем така се увлече с палката, че падна от пулта. След миг обаче вече беше скочил, ни една нота не бе изпусната и аплодисментите бяха гръмовни.

Така я почнахме новата. А старата? Какво да си вземем от нея, какво да изхвърлим? То е като да напуснеш стара къща и да се нанесеш в нова. Чудиш се кое ще ти е нужно да му хамалуваш до новото място, кое да пратиш по живо-по здраво на боклука. Е, тук нещата са по-леки, но по-тежки за решаване. И не се изразих правилно, стара къща не се изоставя току-така. И да я напуснеш, тя няма да те напусне, докато мърдаш жив. Я мушката на перваза ще ти се привида. Я угълче от наивно стенно ковчорче. Я настолна книга като многолистна баница. Я зашеметяващ мирис на домашна яхния. В един сръбски филм главният

герой се върна от дълги години гурбет, трябваше да изхвърли от къщи жена си, за да се нанесе с новата, завари на печката да къкри манджа, опита я, добави малко сол и си облиза пръстите. Такива ми ти работи със старите къщи.

А от старата година какво да си вземем? И какво да „забравим“? Ако може някак си да се спасим от лошите вести. Защото в първия януарски ден научих за лошата болест на добър приятел. Най-веселият от всички ни. Недей така, викам му, не увявай, защото за нас ти си като оазис в пустиня. Гледай пък ти какви ги говориш, дума ми, но аз ще продължавам да говоря, защото нали приятелството е извор – да пиеш, когато те мъчи жажда.

Ето това да си вземем от старата година, приятелството, ако го е имало, разбира се. И да оставим да загинат от забрава зависти и омрази – пак ако ги е имало. И онези мътни чувства в размътени души, които решават проблеми-

та с куршуми. Да ни бъдат потребни постоянно тъмни очила – толкова силно да свети в очите ни слънцето! Ако безверие и безсилие ни е гнетяло – да го отърсим от плещите си, както тръскаме сняг от качулка. И желанието за живот да си носим под мишница. Пък когато ни налегне непреодолимо желание да излеем емоциите, да посегнем към листа и писалката.

Виж, за един познат на приятеля с дневника на чувствата съм сигурна, че това желание е нон стоп, без спирка, без почивка. Като нагон. Което ще рече, че е неизкоренимо. Като някаква страст да ниже думите една след друга. И страст ако е, пак не можеш я спря. Или някаква мания да види името си под написаното. Което вече граничи с комплекс някакъв, който иска непрекъснато да бъде избиван. Като пара в кипнал чайник.

Но той оформя парата и в книги. Пише, печата, издава. Занимава ли го въпросът за качеството – не зная. Как стои при него въпросът с финансирането – той си знае. Защото книгата е изписани листа плюс доста пари за подвързването им накрая между две корици. Понякога ми иде да му кажа: защо не употребяваш парите за нещо по-стойностно?!

Но коя съм аз да определям кое за кого е стойностно и кое не! Ако за него това е смисъл на живота, на заден план остават и качество, и оценка отвън, и нуждата от вдъхновение свише. Ако то е жизнена, органическа потребност на човека, може ли някой да го заклеймява, да го съди, да го иронизира? Пише – значи съществува!

И тук ми се появява образът на един друг приятел, пълен антипод на гореописания. Един неосъществен графоман. Той се осъществяваше, говорейки. А как умееше да говори! Сладкодумен до немай къде. За него писането беше мечта. Мечтата му си имаше и заглавие: „Шеста рота“. Той искаше да напише книга за сво-

ята Шеста рота. Той ще напише книга за нея. Не вярвате? Две глави са вече готови. За какво иде реч там ли? Чуйте. И слушателите биваха потапяни в случки, в подвизи, във войнишки делници, анекдоти и драматични ситуации. А как само разказваше пустият му приятел! Следващата глава знаете ли какво ще съдържа? Слушайте.

„Шеста рота“, обилно обговорена и силно преживяна, така и не беше написана...

Пък аз веднъж преди много години написах репортаж със заглавие „Шести родопски флот“, за което ми дърпах ушите. Искаш да напомниш за Шести американски ли?! Не бе, хора, за морския клуб в Кърджали ставаше дума, един от шестте в страната по това време. А „морето“ в Кърджали е голямо, колкото са му отредили родопските ридове наоколо и язовирната стена над Арда. Но достатъчно, за да се ражда и възмъжава край него любовта към голямата вода. От тук, от родния град, незабравимият самотник капитан Георги Георгиев – по закона за привличане на противоположностите или по недефинирания закон за копнежа – бе взел дързостта да каже: дайте ми яхта и аз ще обиколя света! Дано и до днес да е в язовирните води корабът „Емона“, докаран по суша чак от морето и дано да се пази подареният от Капитана глобус, на който той сам е очертал своя път около света...

В оня край едно село се казва Снежинките и си оправдава името. Чуete ли метеоролозите да допускат тук-там снеговалеж, за Снежинките той е сигурен. Също както за София важи всяко допускане времето да се развали. Но и да се развали сега времето, време му е. Нека се развали, нека застудява, важно е на душата да е топло. На мен май ми стана по-добре, като нашарих белите листове. И то само с помисленото и почувстваното за един ден. А годината има 365! И ако за всеки ден пиша по един такъв дневник...

Господи, ами аз сигурно заприличах на... Не ме съдете, имайте милост...

Милост за графоманите! – беше възкликнал приживе Григор Чернев.

Философията на светлината

Боян Ангелов

Повече от три десетилетия със завидна творческа енергия Кирил Попов активно следи противоречивите процеси в съвременната култура. Плод на задълбочените му анализи са книгите „Стилуети“, том 1 и 2 и „Страници от картини“, както и многобройните литературоведски статии, рецензии за нови книги, портрети на художници и писатели, които са доказателство за неговата жива критическа рефлексия към българските творци от края на ХХ и началото на ХХІ в.

В новата си книга „Самсара“, спечелила конкурс на Министерството на културата, той се представя в по-различен образ – като белетрист, който продължава да събира във фокус своя сетивен и духовен опит, да навлиза в загадъчните сфери на човешката душа, памет и съдбини и да населява обилно страниците на книгата си с тъй наречените от модерната фотография *намерени обекти*. Запазено е и авторското верую, че и най-непредназначен за реализиране на арт-идея обект може да бъде превърнат в ху-

дожествен образ, в артефакт, да му се даде естетическа насоченост, а не само социална перспектива. Така и най-епизодичните герои показват как изглежда светът през техните очи. Самсара е едновременно лайтмотив и метафора на съществуването. С това понятие наричат в индийската философия повтарящия се кръговрат на индивидуалния живот. Казано популярно: където и да погледнеш, все блъскане и суетене, една бясна надпревара за удоволствия, трескаво бягство от болката и смъртта, всичко е суета и разяждащи страсти. Светът е препълнен с разнообразие и промяна. Всичко е самсара...

Но в страстното си саморазкриване и изповед, в съзвучие с душевната му нагласа и творчески натюрел, авторът ви доизменя документалното в невидими същности, във фикционално обогрени истини. В несюжетираната строго романова структура са претворени различни модели на житейско поведение, като същевременно е избягната досадата на строго логичния контрол. Този подход

авторът е използвал и в предишните си творби – документалните романи „Пращка палитра“, „Криворечие мое“.

Добронаменият читател няма нужда да си блъска ума къде е разграничителната линия между биографията, личната история (дневник, изповед, разговор с двойник) и класическата форма на романа, а да възприеме полифоничния начин на изказ като идентичен на философското понятие, дало заглавието на книгата.

В тематично раздвиженото пространство на романа рефлексират различни идеи и проблеми от живота. Това прави от нея, от една страна, *психополис* –

пространство на душата, а от друга, енциклопедична история и философия на нашата съвременност.

Творбата е и сплав от прозрения, размисли, импресии, самоанализи, изразени чрез „другото аз“. Личността на някои от героите не се различава съществено от тази на автора. Неговите идеи са изразени и хетеронимно, някои и в женски род.

Общата тоналност на романа – смут и безпокойство – произтича от недоволството на по-голяма част от героите от социалната действителност у нас през нестихващия преход. Както отбелязва в предговорната си статия доц. д-р Йордан Ефтимов „това е една експериментална, но заедно с това и свидетелстваща за чувствителността на настоящето книга. Книга, която възвръща славата на романа като философски жанр“.

Винаги ще смятаме за талантливо написана онази книга, в която представите за нещата са по-експресивно въздействащи, отколкото самите факти, без това да намалява естетическото въздействие на художествено претворените истини.

УСТРЕМ

Диво чувство нагоре ме мами.
Буен порив
в кръвта ми звъни.
На небето развяното знаме
люшка лудо
лилави вълни.
И вървя, и вървя настървено
през пороя
на мирис зелен.
Всяка клетка във мен е движение.
Всеки мускул е
бяг устремен
към далечни, безкрайни пространства,
към забодени в сняг
върхове.
Моят дух и след мене ще странства
и на устрем
света ще зове

НЕЗНАЕН ПЪТНИК

На Елица

И пак на път. Задъханите релси
опъват две изострени стрели.
Какво те тегли? Накъде поел си?
Любов ли носиш? Или те боли?

Разтваря двери весело небето
и ръсва щедро мека ведрина.
Дали в душата ти сега просветва,
или тъмнее чувство за вина?

Река човешка се е устремила
по всичките посоки на света.
Дали те радва пъстрото гъмжило,
или догонваш своята самота?

Не пита никой. Стрелнатите релси
не търсят вече пътища назад.
Ти знаеш само накъде поел си,
какво изпълва малкия ти свят.

ИЗБОР

Бързай да правиш добро!
Димитър Милов

Когато животът ни дави
и злото завърта хоро,
напук на жестоките нрави
поискай да правиш добро.

То бързо ще пусне филизи
и с поглед към синия свод
нагоре върхът ще възлиза,
ще грейне по клоните плод.

Пред него усмивки ще светят,
след него ще пее денят.
Душите, от устрем обзети,
ще гонят големия път.

И нека омразата казва, че
светът е ужасно жесток
и няма добро ненаказано –
не вярвай на тоя урок.

Не с кърви и страшни арени,
не с битки, коварство и кал,
с любов е животът заченат,
с добро е до днес оцелял.

Съдбовния избор направи
ти не за злато и сребро –
напук на жестоките нрави,
поиска да правиш добро.

***

Изгряла мека доброта
разнасят птиците наивни.
Пак дебне студ, а пролетта
те викат в своите позивни.

Къде да стъпи тя, къде
огнище свое да намери –
стихията снега преде
и лед заключва всички двери.

Но те за нищо на света
не биха спрели песента си.
И все тъй молят пролетта
с цветя земята да поръси...

Заслушан в тая песен стара,
с мечти зареждам се. И с вяра.

САМОТА

На Боян Ангелов

Завито в облаците сиви,
небето няма висини.
Уж зимата ще си отива,
а пак дъха ни ледени.

Потръпват болните дървета
и шляпат улиците в кал.
Вечерникът – клошар несретен,
накуп хартийки е събрал.

Какво красиво да ти хрумне?
Не хващаш ничия ръка –
отникъде човешка дума,
ни обич, нито топлинка...

И всеки е застинал мим.
От самота ще се взривим.

ПРЕЗ ВРЕМЕТО

На старите приятели

Блясват по главите преспи бели.
По лицата – драснати черти.
Толкова години прегорели,
толкова прегазени мечти...

Ала времето не ни катурна
и животът строг не ни строши.
Носим във сърцата си лазура,
обич носим в своите души.

Рой искри в очите ни просветват
и ни викат сини върхове –
все ще бъдем дръзките поети
с чисти, неподкупни стихове.

Времето жестоко ще нанася
белези по бедните лица,
ала нему все тъй неподвластни
ще останат нашите сърца.

През
времетоПетър Динчев
на 80 години

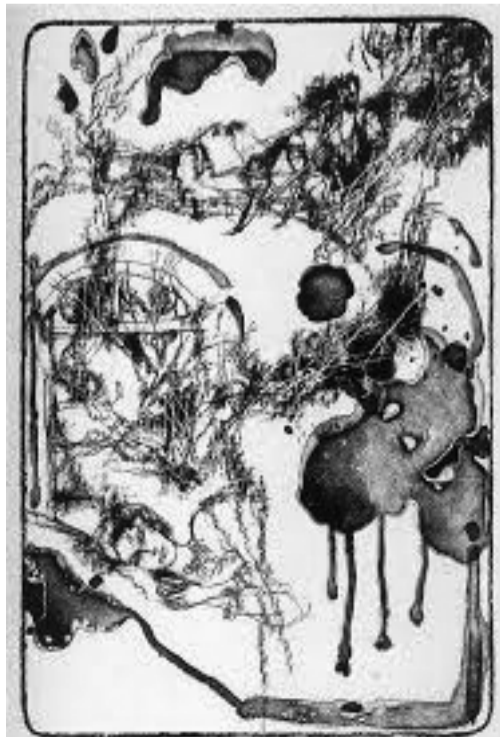
СОМНАБУЛ

Недейте ги замеря с черни хули,
недейте ги пустосва с остър яд –
поетите са тъжни сомнамбули,
загубени в подлунния си свят.

Те повече от всички други страдат,
тях повече от всички ги боли.
Прекарали душите си през ада,
поетите не могат да са зли.

Защото раят все им се привижда
с божествената светла красота.
Те носят в себе си и чужди грижи
И плачат от велика доброта.

Недейте с черни хули ги замеря –
поетите живеят в друга ера.

РОДОПСКО ХОРО

Играят родопчани. И потръпва
земята като сладогласа лира.
Не луда страст – от знойните им стъпки
дълбоко настроение пулсира.
Пристъпят бавно, думкат по тревата
и ехото с подвикване събуждат.
Усмехнат вятър, чакал край гората,
се хваща на хорото им задружно.

Прокудени са мъки и неволи,
под ключ са съкровени мераци.
Жените китка здравец са заболи,
мъжете са изпили мустаци.

Играят родопчани – всеотдайни
и прави като боровете кипри.
А слънцето – голяма каба-гайда,
горещата си музика изсипва.
В лицата радостта им не залязва.
В очите – само доброта разлята.
Това хоро забавено е празник,
разрипал не нозете, а душата.

***

Те търся портите на рая –
най-праведно не съм живял,
но зло не искам да ме лае
и хапан да е моят хал.

С доброто искам да се срещам,
сърдечен глас да ме зове.
Дори когато стъпя в грешка,
да нямам хищни врагове.

Светът ми може да е тесен,
но не под ниски небеса.
В сърцето ми да пърха песен,
да спи в очите ми роса.

И нека дните ми са тежки,
живее ми се по човешки!

НРАВ

На Матей Шопкин

Чужди звуци, чужди маниери
и бутилка с чужди етикет...
Как ли тая вечер се намерих
в тоя дом, от чужди дух превзет!

Чуждо настроение се шири,
шетат свойски чужди миризми.
Вият другоземните кумири,
вносен пушек весело дими.

Гонят се възторзи и възхита
все по някакъв си чужд адрес:
„Господи, какъв чудесен ритъм!“
„Как добре живеят си онез!“...

Стига вече! Масата очаква
злобата на справедлив юмрук.
Скачам в миг и стапя се мерака
да остана тих и скромнен тук.

Глас отприщвам с песен за Страшила
и развихрям буен реченик.
Моят род така намирал сила
да върви човечен и велик!

Нека никак да не ви харесва,
смятайте ме див и твърдоглав –
аз обичам българските песни,
гордо нося българския нрав!

Таньо Клисуров

Момче и гълъб

МЕРИЛИН

Жена без предразсъдъци, която дава нежност – такава съм на филмовите ленти.
Живеех нявга в сънищата мокри на тинейджъри, но вкуси от плода на моята любов и президента.
Способна бях да вдъхновя сенатори, писатели, спортисти, но беше тяхна грешката, че ме боготворяха – сами превърнаха душата ми по детски чиста в опасна за имиджа им заплаха.
Те тялото ми искаха от кадрите интимни, с които в киното до днеска си останах.
Мерилин аз бях – американски символ, а пък душата ми – за жалост неразбрана.
Упойвах ме с кокаин и определях цената ми, но не успях да ме опознаят.
Аз се надсмях над тъпите инстинкти на тълпата и красотата си откраднах най-накрая.
Сама прекрачих страшната черта зад битието, прецаках Холивуд и хепиенда.
Не заслужавахте живота ми и ето – сега въздишайте по моята легенда!

МОМЧЕ И ГЪЛЪБ

На Искрен

Гълъбът обича висината.
Погледът на малкото момче е връвчицата невидима, която към небето ще го повлече.

То на пръсти вече се повдига,
още миг – само ще полети...
А притеглянето земно казва: „Стига,
на земята си обречен ти!“

Гълъбът се връща във кафеза.
Уморен е, дълго той летя.
Малкото момче как да излезе
от кафеза си след своята мечта?

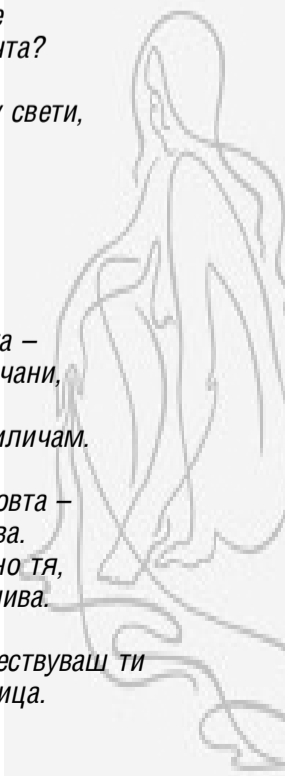
Милва птицата и погледът му свети,
думи тайни шепне всеки път.
И несетно върху раменете му
две крила започват да растат.

* * *

Повярвах, че щедра е любовта –
даде ми думи, дотогаз неизричани,
даде ми крила – да полетя,
самочувствие, че на птица приличам.

Но друг път скъперник е любовта –
с мрачни облаци небето скрива.
Прекърши крилата ми внезапно тя,
приземи ме в някаква кална нива.

Рече ми: „Не бързай да тържествуваш ти
и да ми пишеш веднага шестица.
Не всеки опит да полетиш
непременно те прави птица!“

Деца, боя се зарад вас...

Н.Вапцаров

Деца, не зарад вас боя се аз,
от вас е моят страх, че ежечасно
в душите ваши демони порастват.
А кой над демоните има власт?
Не е ли страшно: пистолет в ръка
и нож окървавен детето хвана.
Във филмите на ужаса така
и Хичкок не видя го на екрана.
Не е метафора. И няма спор –
това е Бъдещето. И додето спите,
човеци утрешни, дете с топор
ще се надвеси мълком над главите...
Греша ли? По-добре е да греша,
ала виновниците трябва да открием.
И аз не мога да ви утеша:
виновниците сме самите ние –
бащите на безмилостното Зло.
Присъдата да понесем е редно.
Било е времето по-робско и по-бедно,
но по-жестоко то не е било!

ПРОМЕНЯШ СЕ

Понякога не ти е до любов,
от делничните грижи си затрупана.
Защото те обичам – съм готов
да се разсея, вестник да си купя
и да си пусна глупав сериал
или да гледам от балкона горе
съседа, как килима стар изпраля,
простира го с мърморене на двора.

Понякога не ти е... Боже мой,
а как те искам, колко те желая.
Не съм ли днес предишния герой,
какъвто бях в студентската ни стая –
със печка „циганска любов“ и два
превити рафта с книги – все поезия...
Мъждука споменът едва-едва
и замъглява го вселенската амнезия.

Понякога... Но идва друг сезон
и пак, ти пак си моята любима.
И въздухът е пълен със озон,
животът ми е пълен с твоето име.
Прегръщаш ме със порива, роден
тъй както някога, макар в бита семеен.
И ябълка една над теб и мен
в градината на любовта ни зрее.

ГЛАСЪТ НА ХРИСТО БОТЕВ

В тъги, в неволи младост минава...

Ботев

Не мина младостта ни със онез
тъги, неволи, както Ботев писа...
Кротувахме. С единствения стрес
от някоя началническа мисъл,
която ни е сплашвала, че пак,
ако не спазваме наредбите отгоре,
ще ни се сипва с малкия черпак,
вратата за растеж ще се затвори...

Каква дилема! В същност – срам какъв!
На младини – като пенсионери.
Каква сънлива и спокойна кръв,
която нивга рана не намери –
от щик или куршум – да потече,
глава ранена в унес да се люшка,
уста пресъхнала да изрече,
че иска свобода ил' смърт юнашка...

Сега сме стари. Новият ездач
самодоволно яха ни за трима.
но ние, свикнали на хленч и плач,
се молим зоб във яслата да има.
И Ботев, вейнал облачна брада,
говори с глас на бурята подобен:
„Дарихме ви безценна свобода,
а вий останахте до днеска роби!“

ВНЕЗАПНО СЪРЦЕБИЕНЕ

Започва неочаквано, тревожно,
с усещане, че нещо ще се случи.
Готов си да мълвиш изплашен: „Боже...“,
макар че Бог да молиш не научи.

Когато после страшното отмине,
задаваш си въпроса: За какво е?
Дали за понатрупани години
или за прегрешенията твои?

А може би това е пожелано
със такт неравноделен от сърцето,
което иска някаква промяна
и в творчеството ти, и в битието.

Послушай го, опря до кокал ножа.
А в кладенеца блъскаш се в прегради.
Въжето ти е късо и не можеш
вода от най-дълбоко да извадиш.

И нищо няма утре да е гладко.
Но нивга за промени не е късно.
Сърцето втори шанс ни дава рядко.
То предпочита просто да се пръсне.

В тъмното през тънката стена
чувам аз стенания любовни.
Мина полунощ, а ето на –
не заспиват. Нямам ли часовник?

И дори при всичкото това
те не са прелюбодейци ловки:
на семейство той да е глава,
майка тя пък, уж в командировка?

Постепенно съм заспал. И сам
засънувах, то се подразбира,
как момичето си с много плам
любех във студентската квартира.

А хазяинът слухтеше зъл,
зад стената най-редовно сгушен.
Питахме се: със какъв акъл
този старец вечер ни подслушва?

Бяхме млади, влюбени, без страх...
Жалко, че сънят ми беше кратък.
Честно най-накрая си признах:
май завиждах на онез отатък.

СЪН ЗА ЛЕВСКИ

Сънувах Къкринското ханче. Заптиите.
Плета. И там навуцата развървени
на Онзи, който с лъвски скок излитна
из своята епоха робска, кървава...

Сънувах, че извикал е: „Народе????“
А аз мълча. Страхът е пуснал корени.
И другите мълчат, а уж свободен
е днеска всеки – да му отговори.

Защо мълчим? Не сме ли нещо гузни?
Защо не се сберем в юнашка чета,
тъй както се кълнем с издути бузи
по празници пред вино и мезета?

Защо мълчи предателят, е друго –
крещи, когато скрит е сред тълпата.
И все изтъква своите заслуги
как с кръв е извоювал свободата.

Защо мълчи Народното събрание?
Мълчат министрите. Къде са се покрили?
А Той ги гледа с незарасли рани,
„Народе????“ – да повтаря има сили.

Сънувах го. В леглото ми – жарава.
Не знам кошмарът къс ли беше, дълъг ли.
И нека да е грях, но си признавам:
не се гордеех, че роден съм българин!

Лятото премина

Минчо Г. Минчев
на 80 години

***

Все нещо не ни достига:
знак – за шестица
по математика,
дума – за магията
на любовта;
връх да изкачим,
стихотворение да напишем...
А благоговеем пред думата
като пред пиринска билка.
Едно хрумване
ако не използваме,
навярно ще погребем
едно откритие.
Все нещо не ни достига
човека да прегърнем –
както охлювът меко
обгръща трънката
с лечебната си влага...

ЯБЪЛКИ

***

Когато вечерта stai дъха си
и отпусне уморено тяло
в пейките на парка;
когато пролетна мъзга
разкърши тъмни клони
и надуе пъпки;
когато котките, по покриви
надвесени,
залюшкат песента любовна –
монета с твоя профил
искам да откъртя
от златото на кръглата луна.

Студът е посипал златни ябълки
под короната на дървото –
греят в тревата –
сладки слънчица.
Не могат корена си да надскочат.
И няма Ева – да прелъсти Адам.
И няма Парис – да съблазни богини.
Тъй – непотърсени –
в тревата ще гният от студа.

ПИКИРАНЕ

Едно врабче
пикира над главата ми
и грабва малката,
едва нестъпкана трошица...
Един артист
под купола на цирка
пикира хладнокръвно
от трапеца,
за да изтръгне на тълпата
оглушителните възгласи...
И всички ние
под откритото небе
пикираме,
или летим равно – равно
за трохите врабчови...
Едно сърце пикира
за метафората,
подхвърлена му
под купола на света.

СЪРЦЕБИЕНЕ

Не бих могъл цял живот
едни и същи копчета
да пришивам.
Умът ми ще се зашие
в милионите черни зрънца,
ще попиwa нафталиновия аромат
и в някой последен ден
ще отиде при вехтошаря...
Не бих могъл само
един поет да цитирам,
ни да оставя само един художник
да ме гледа от стени на моя дом...
Ако жена си намеря,
не бих могъл само нея да обичам –
нали и синове ще ми роди...
Искам дърво да посадя – такова,
което столетия да доживее.
И никога веригата на моята кръв
да не спира
до черните страници на албумите.
Стих ако напиша, като ядка в орех
да е жива в него
музиката на съзиданието!

Трябва, трябва в сърцата ни да има
по един Аспарух и Паисий...

ПРИКАЗКА ЗА ПРЕПЪНАТИЯ

На Иван Росенски

Пътник по пътя си ходи,
камък крайпътен го спъне.
Уж във посоката сложен,
а ти посоката гъне.
Девет била да преминеш,
девет гори и долове,
камъче ако те ритне,
спиращ – и глупав, и болен.
Ближеш си раната, куцаш,
горд си и къс не очакваш.
Но нали не си мехур спукан –
божият въздух те храни...
Тъй е в живота ни, брате!
Крачиш, препънеш се, паднеш.
Но те осенява идея –
и ти за идеята плачеш.

***

По сивото небе на зимни нощи
диви патици прелитат.
С ледени криле загреват
леден въздух,
глави въртят, с поглед питат
и с крехък стон попиват
на бели нощи в бялото мълчание...

И няма изстрел, топъл изстрел,
с уста оловна, с дума точна
да приземи поне една от тях.

По зимното небе на мойта памет
тъжни патици прелитат.

***

В ЗЛАТНИТЕ ЗРЕЛИ КЪПИНИ

На Лина

В златните зрели къпини
идва есента неусетно.
Свършиха топлите нощи.
Съхнат цветята летни...
Аз лятото вече преминах.
Какъв ли цвят съм и семка?
Шибой или гергина,
или минзухар есенен?
Събличам риза, кожата-гущер
пека на оскъдното слънце;
ловя топлика, земята слушам,
нейната песен тънка.
Здрави са кордите, пръстите знаят
всяко стъпало и ритъм.
Песен ли, труд ли е – кой да ти каже –
нощем се будя и пиша.
Зреят къпините в нощите лунни.
Сърп е луната – на свършване.
Ако момиче едно ги целуне,
ще дочакат и пълнолуние.
Грея си кожата, струните дърпам,
сладост в устата ми съхне.
Плод ли съм, лист ли съм –
утре ще питам по съмнало.

След всичкото ми ходене по мъки и неволи,
след удивления ненужни по чуждите места,
след всички срещи, спорове, кавги,
обидни поучения,
след съгласия и несъгласия,
след трупане на знания,
или отърсване от тях,
след танците и пирове,
след влюбвания, след раздели,
преоценил и осъзнал живота кратък
в тънкости до сламката на троската,
открил внезапно жертви до лъва
и търтеи дебели до пчели работни,
останал сам във бащиния дом, съзнах:
тук е моят дом рожден,
тук бе и на моите деди домът,
домът на моите наследници,
поели свои трудни и прекрасни пътища,
тук е моето завръщане щастливо,
тук, до ореха пред къщата,
до гората букова отсреща,
до езерцето на щастливата ми младост,
тук, до дървената порта, до каменните стъпала.
Тук е моята земя, народът ми, езикът ми.
Тук са моето спокойствие и сигурност,
тук е здравето ми,
тук съм аз стопанинът – все още, Боже!
Тук, додето Ти ме прибереш...

НЕ СПИ НОЩТА

Ах, тези странни градски шумове!
Не спи нощта – проскързва, мърда.
Не спят и твоите порасли синове.
Живеят в свят на тишина оскъден.

Не спи нощта, наситена с блуждаещи души.
Не можеш тихо дори да се разминеш в нея.
Тук червейче невидимо, невидимо руши
на тишината нощна гредоредата.

Не спи нощта. И щори на прозореца да сложиш,
телевизорът – окото на петел –
затворен, пак ще те тревожи
и ще извива глас – ръждива тел.

Не спи нощта. И ти не спиш във нея.
Добър си, а записваш ръждиви шумове
на лентата безсънна. Приятелю,
утихнаха леглата на твоите жена и синове.

Не ги буди! До сутринта все някак ще заспиш.
Опитай със йогисткото задържане на въздуха.
Отпусни клепахи. Всичко, всичко отпусни.
Тъй, може би, прозрачен вятър ще задуха...

Обиграността на белетриста

Михаил Тошков

Пристъпвайки към текста на Иван Енчев предварително знаех, че той е обигран в областта на прозата. В разглеждания случай попадаме на особен белетристичен подход, известен на Запад като „чиклит роман“, при който цялостността е изградена чрез фрагментарност – спомени на отделни хора и събития, извикани в подсъзнанието, автоизповеди, исторически сцени, съпоставяния, преживявания, които идват някак внезапно, неочаквано и се вклиняват в общия пъзел, търсещи своето място, докато постепенно се открие общата картина. Възможно е този подход при Енчев да се е появил интуитивно, но ми се струва, че това се дължи на немалкия белетристичен опит на автора, който ни води от една неизбежна традиционност към по-модерна текстова визия.

В „Окото на залеза“ основните присъстващи герои са сведени до минимален брой. Тук нещата се въртят и свързват едно с друго около известно семейство (двама съпрузи и дъщеря) и близък журналист, който си е поставил задача да извлече откровения от битието на главния герой бай Ганьо Мечока. И в това „изтръгване на историйки“ се изгражда психически и физически образ на човек, общувал с немалко действащи и спомнати епизодични лица, и който няма нищо общо с недосялаността на Алековия бай Ганьо (нарицателна национална фигура, натежала от прекалена негация). Съпругата на главния герой Димитрина е хитра жена, с един крак стъпила в модерното урбанизирано време, с другия крак затънала в традициите на провинциалната застоялост. В подруга светлина се открояват фигурите на журналиста Иванко Боляров и дъщерята Гергана, енигматични повествователни персонажи, между отношенията на които лежи една от загадките и интригите, които ще лъснат едва в края на повествованието. Но аз не обичам да преразказвам прочетеното. Интересува ме авторския подход в изграждането на белетристичната тъкан, което в случая се е удало на Иван Енчев. В романа „Окото на залеза“ се потапяме в разностранна нюансировка на речта, която подобаващо приляга на отделните ге-

рои – журналистът е суховат в езика, дипломатичен и съдържано емоционален. Той се тревожи от своите угризения, но не влага старание да бъде речовит, задачата му е да извлече повече от душевността на главния герой (бай Ганьо). В спорове и дружеско манипулиране между двамата следим как се ражда пък речта на един човек, расъл в по-непосредствена среда – говорът му е богат с фрази от местно значение, но специфично подчинени на фолклористиката, подплатени от естествено възникваща афористичност, чрез която се ниже и пикантност, и умотворчество. Реч, която придава чистосърдечност и искреност на по-опростеното съзнание. Но тук проличава и майсторството на автора да нюансира говора на това малко общество. Прехвърлянето на езиковата интонация от един тембър на друг, от една речова нагласа към друга води до психическо обогатяване на повествованието. Езикът на всеки отделен герой откроява релефността на неговия образ и внушава естественост и непринуденост на обстановката, изтръгва ни от скучноватост и еднообразен езиков ритъм.

Тъй като чрез дълбаенето в строежа на повествователния език се опитвам да отразя и характерите на отделните герои, ще спомена, че диалогът при дъщерята Гергана е коренно различен от този, който съществува между нейните родители. Тя ще понесе и негативните последици на неудачно избран път и ще стане носител на интрига, която ще избухне в края на романа. Образът на Гергана е интересен, емоционално изграден и паралелно движещ се с този на майката Димитрина като неин антипод. Образ на съвременно момиче, което прави усилия да се измъкне от примката на майчиния обсебвач манталитет. Авторът ще държи в сянка това драматично преживяване на девойката до последно (специфичен подход – напрежението да е на висок градус). Колкото и да е изолиран в текста образът на Гергана, със загадъчната интрига е повдигната емоционалната наситеност на литературното произведение и неговото въздействие върху читателя.

Силната емоционалност в текста се

дължи на жизнения опит и творчески натюрел на автора. Ще го нарека „Иваненчев почерк“ (разигран, жив, преливащ от един психоритъм в друг). Ако липсваше тази Иваненчева емоционалност, романът щеше да заприлича на механична, сива, безстрастна фотография.

Като се спирам на речта на героите от „Окото на залеза“, то е за да подчертая картинността на стила, богатата изразителност, свежест, пластичност и колорит. Авторът грижливо подбира формите на речта, както и психоразкриването, за да строи своята особена образна система – допир до говоримата народна реч, умело използване на някои диалектизми и архаизми, които придават приятна приказност и особен колорит на цялата творба. Чрез езика и синтактичния строеж са изведени на преден план и специфичните физически качества на отделните герои, които се превръщат в индивидуалности, а не във фигури от уеднаквен миманс.

Нима не е така и при Ивайло Петров, и при Йордан Радичков?

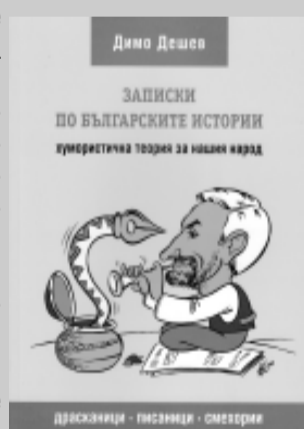
Диференцираността и пъстротата на романа се дължат основно на разнообразната речова форма. Приказливостта на Ив. Енчев, емоционалността, която влага в творбите си, утвърждават един

лично негов стил на белетризиране, характерен за зрелите му творчески години. Споменавайки за стил, отбелязвам, че той идва от авторския мироглед, от съдържанието на жизнените явления, които определят и творческата индивидуалност и майсторлъка при използване на езиковите форми. Авторът например нарочно изсушава облика на журналиста Боляров, за да изпъкне по-релефно образа на потомствено патриотичния бай Ганьо, напомнящ на някои от Елинпелиновите герои, но вече поожулен, шлифован от бруса на времето, ала останал остър дори с поизгладените ръбове на своето поведение.

В стила е изразена и творческата самобитност на писателя. Изложението на фактите, които доизграждат образа на бай Ганьо, се трупат постепенно и пирамидално – упорито авторско въяние, естествен колаж от вплетени едно в друго събития, които идват откъснати от минали преживявания на главния герой. Иваненчевият почерк (народностни епитети, изразителна афористичност и непринуден хумор) е особен влог в личните авторски достижения. Хуморът и иронията бликат от спонтанните изрази на бай Ганьо. Това проличава осезателно в диалозите, които той води с журналиста Боляров (което е също авторов похват) и в отношението му към своето куче (малка, но съществена драма в повествованието). Ироничността се е превърнала в търсена канава, в която авторът бродира поведенческите състояния на героите си. Мисля, че това е нещо ново в почерка на Иван Енчев – да осмисли нещата откъм веселата им страна. Ако не е мекотата на постигнатата в случая ироничност, цялото повествование можеше да се превърне в своеобразна сатира. Но авторът не е търсил това, за да не прави творбата си особен римейк на доста популярния у нас стародавен бай Ганьо от книгата на Алеко Константинов. Енчев се е предпазил от подобно подхлъзване, показвайки, че с поведението си конкретният човек утвърждава едно име, а не обратното. Книгата „Окото на залеза“ бих определил като интересен глас в нашата съвременна белетристика.

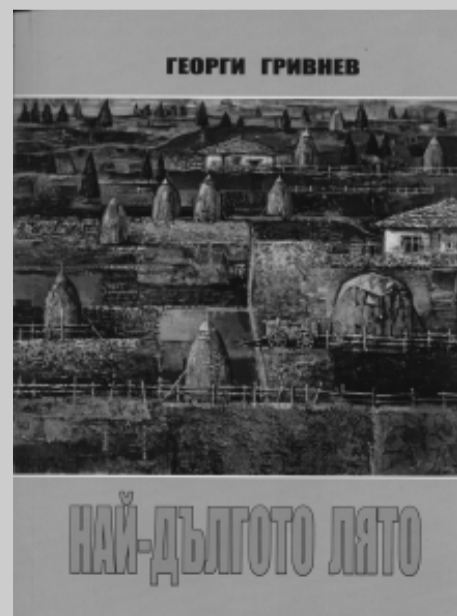
Димо Дешев повече от времето си прекарва като театрален режисьор, поставя често смешни пиеси... Понякога сам пише комични текстове, които други режисьори поставят на сцената. В останалото време наблюдава страната и света и дипли разни забавни, иронични и сатирични неща, които си и записва. И така се ражда неговата книга „Записки по българските истории“, която има подзаглавие „Хумористична теория за нашия народ“ и съдържа според определението на автора „драсканици, писаници и смехории“. Тя беше представена на 15 март в Националната библиотека „Св. Св. Кирил и Методий“. Книгата е на издателство „Захарий Стоянов“, което е позволило на режисьора-хуморист да наблюдава живота усмихнат. Белетристът Емил Андреев нарича книгата му букет, тъй като в нея има всякакви цветя от годините на „соца“ и последвалата проходаща демокрация. От букета се разнасят различни аромати – смешни, весели, абсурдни, гротескни, тъжни, че дори и трагични в своята накъсана и задъхана, а на места анекдотична форма. Всичко писано от Димо Дешев през

годините носи белега на своето време, на неговите завихряния и глупашки случвания и случки, които хем ни разсмиват и ни карат да си питаме: как е възможно да сме живели така, как е възможно все още да живеем така. Е, отговорът е – възможно е! Но все пак остава смехът, добронамереността и чувството за съпричастие въпреки безобразията на времето. И като човек от Северозапада Димо Дешев остава верен както на тоя „див и езически“ край на Йордан Радичков, но това не му пречи да се прекланя и пред „Колко е важно да бъдеш сериозен“ на Оскар Уайлд. Не е случайно, че книгата е илюстрирана от прекрасните и дори станали класически карикатури на Георги Чаушов, на Ивайло Нинов и на Красимир Коцев.

След като затвори последния лист на тази книга човек може да си отговори защо авторът я е нарекъл „Най-дългото лято“. Всъщност, отговорът нито е еднозначен, нито единствен (дали това е лятото на младостта, на вдъхновението, на любовта, на вярата...). Георги Гривнев е заселил между кориците на своето лято жанрове, които принципно не съжителстват на едно място – интервюта, разкази, документални текстове, портрети, стихотворения, късове лирична проза, афоризми... Подобни „магазинни“ издания обикновено са несполучливи, но в случая имаме среща с изключението. В пространството на 160 страници Гривнев е разстлал случки от битието си на журналист (среци, хора, ситуации, събития); изградил е сладкостно портрети, въткарал е предания и легенди в канавата на податливия текст, разказал е времена, през които е минал живота на родопчанина – с много любов, същевременно съдържано и мяра. Книгата е изпълнена със светлината на отминалите дни, но и с надеждата, чиито стъпки са останали в камък и песен, в тъкан и в шевица, за да ни напомнят, че животът е вечен, а ние само носим неговото име.

Георги Гривнев, „Най-дългото лято“, ИК „ЗЕА-Принт“, 2018 г.

Мехмед Мереджан

Оригинален и всеобхватен поет, автор на повече от десетина стихотворни сборника, Димитър Горсов се налага в съзнанието на все по-широка читателска аудитория. Лирическият му герой, носител на висока ерудираност, сложна палитра на изживявания и чувства и понесъл интелектуалната натовареност на времето, се вгражда в полифоничния образ на съвременната поезия.

И седнали на къщия си праг, / с устни обгорени от вкуса на пътешествията, / молитвено да шепнем: Милост за щурците! / Милост! Милост за душите ни сразени...

Темата за трудното ни битие изцяло подчинява лиричния строй на Димитър Горсов. Поетът не се страхува да срещне озъбения спомен, толкова гъсто населил духовното му пространство...

Темата за съпружеската върност в нейния конкретно-битов образ, ще присъства в лирическите откровения на автора с онази последователност и жизненост на познанието за любовта, но и за края, които придават на отрицанието дълбока философска осмисленост: *Не вярвам в Пенелопи! Тук, и само тук да е жената – отдаваща се, молеца и искаща.*

Откъде произтича това дълбоко познаване на женската сетивност? И не оправдава ли поетът лирическата си героиня, като изрича за нея истини, които в

Другата любов*

значителна мяра я освобождават от торжния дух на себепознанието...

На майката е посветено и стихотворението „За ония дни“, изградено с психологическо майсторство и умение. Авторът търси изповедната форма като начало на едно затрогващо и нежно откровение: *„Обходиха дома ни и отминаха неща заветни, мамо...“* Тук Горсов изповядва скръбта си по загубата на единствената, пред която за добро или за зло се коленичи... Вечното, но и томително-нежното като усещане за близост все релефно ще присъства в доминантата за крехко и нежно; страданието; хамлетовското начало ще мине под знака на битките за оцеляване: *И все пак, Хамлете, ти оцеля. Сега сме сигурни – избра живота...* Поетът ще потърси образа на Хамлет, за да разговаря с него по хамлетовски; и мисля, че по-достоеен от този образ Димитър Горсов едва ли ще намери, за да се освободи от дребни теми, от злоезичие, но и от житейските условности – условността в случая рамкира действие, което ще се разиграе по сцените на всички епохи. *И стига си размахвал тази шпага – за достойнство и за чест сега си плащаме с „последствия“.*

Емблематичен знак в поезията на Димитър Горсов е битката за мигове. – На тях поетът е посветил безсъниците си, търсил е красотата и се е уморил от тази красота: *А там над мен, илюзията, с която сме живели / е наситена с тъй прелестни неща...* В лирическите про-

странства на Димитър Горсов красотата преминава през лабиринтите на изкуплението. Болката и радостта от съзидането, но и гневът от посегателството над честта и разума са неизменни мотиви в неговата поезия: Поетът обича не само да съзерцава, но и дълбоко да живее обекта на изобразението. е вече симптоматично присъствие на тази болка; тя се изразява в диво и вълче покаяние пред спомените:

И казвам: тичаш ли по друмите на другите, не стигаш никъде, алчно грабиш ли от другите, не стигаш никъде...

„Видях“.

Антиномично е изградено и стихотворението „До другия живот“, където Димитър Горсов постига диалектичното единство на раздвоението:

Заран път! С надежда или с рана в края му...

И питане без отговор. И дишане отчаяно.

Повечето от стихотворенията в сборника „Праг“ почиват на сюжетна основа: („Когато тръгвах“, „На гроба на приятеля“, „Макар изваян от калта...“, „Къщата“,

„В онзи сезон“, „Праг“ и много други. Драматично развитие бележи и великолепно стихотворение „Тишина“, където поетът разкрива метаморфозите на философско-образното прозрение за смисъла. Широк и многообразен е тематичният кръг на Димитър Горсов – от любовта към родината и синовното признание към нея, от обичта към майката, тази вечна светица до преклонението пред доброто. Лирическият герой минава през горчилките и изпитанията, неговият език изговаря съкровенията и молитвите, на които е поверил страданието си по човека и неговото свършено несъвършенство: *Трябва ли ни още нещо? – сняг, за да е зима, / пек, за да е лято / и интимен полъх от въздишки / в миг на обич!*

По широта и значимост творбите на Димитър Горсов носят очарованието на напрегнатия делник; пламъците на страданието са закалили и облагородили душата и сетивността на лирическия герой, лирическата материя е кристализирала в значими художествени образи.

Времето в поетическите пристрастия на Димитър Горсов има романтичен привкус, поетичната магия поднася словото пестливо, засияло от болката и самотата, извисило се в катарзиса на творческата жарава. Затова спокойно мога да кажа, че „Праг“ едно от постиженията на нашата съвременна поезия – време във времето, адресирано към идните дни. Пътуването предстои.

(откъс)

*Мехмед Мереджан създава творческия портрет на Димитър Горсов малко преди своята кончина.

Със свой поетичен глас

Иван Д. Христов

Поезията си Мария Илиева пише в свободен стих. Тя е синтез от мисъл и емоция. Ето и стихотворението дало заглавието на последната ѝ стихосбирка: „Ние си принадлежим / в един друг свят – / извън всякакви норми, / догми / и прочее. / Ти и аз сме били, / всеотдайно, / безрезервно, / изцяло. / И още сме там, / щом докоснеш душата ми с поглед / и разкъфвам подобно на роза / в нежността на твоите длани – / на ръба на последната обич.“

Маргарита Петкова – редактор на книгата, споделя: „Когато знаеш, че от ръба на тази обич можеш да се срутиш в бездната, но и можеш да полетиш към хоризонта с крило до твоето крило... Всеки от нас си е задавал тези въпроси. Или му предстоят. При всички случаи бихте могли да намерите отговорите в стихотворенията на Мария Илиева. Просто трябва да разгърнете книгата и да видите любовта през нейните очи, за да отговорите на сърцата си. Тези отговори не са универсални, но са истински и искрени, изстрададени и изтържествувани. Човешки, женски, без помпозни метафорични финтифлюшки, завоалирани недоречия. Казани са така, както ги чувства душата, застанала със затаен дъх пред неясното бъдеще на една голяма любов. И какво повече?“

Мария Илиева не върви единствено по пътеките на чувството, а ни кара да съприживяваме, обичаме и страдаме. В поезията ѝ се усеща сърцето на съвременната жена – самостоятелна и силна, свободна и независима, но същевременно нежна и слаба: „Мария съм, / по прякор Магдалина, / навярно блудница, / лежача в греховете си, / но аз не искам прошката за тебе! / „Любов не се прощава“ /.

Интимните стихове на потесата преливат от трепетна нежност, ласкава чистота и сподадения вик на раздялата. Стиховете сякаш са израз на спонтанно из-

бухнала реакция, отгласи на сърцето, изпълнени с вътрешна напрегнатост и болка, с неразрешими въпроси към себе си, ближния и света: „Истиват дланите, когато предстои раздялата. / Дъждовно черно е небето, / в мен вали, / а бели лястовици няма.“

Чувствително ранима, нежна и всеотдайна в любовта си, на моменти поетесата е романтична, а понякога носталгично лирична, като неотменна част от човешката реалност. На места умело използва детайли от природата, от нейните определени състояния, като лирична съставка на творбите си, с което внася особен израз на чувствата и настроенията: „Под медения сърп / на младата луна / звездите са облечени девизици в бяло. / Дъхът ми с твоя слива се, / сред нежна тишина / нощта свенливо стихва от желание. / Копнеж и грях.“

Тези стихове носят и своите страдания, мечти и копнежи ведно с облагородяващата топлина на емоционалните послания и искреността на споделеното. Интимните изповеди на поетесата навяват мека печал или светла тъга, носталгия по мечтаното и преживяното, по непостигнато или изгубено. Те са земни и ни правят емоционално съпричастни.

Лириката на Мария Илиева е акварелно прозирна, нежна и богата на нюанси. Искреността, силата, дълбините на емоциите предават очарование и неподправеност на поетичните текстове: „Слънчева целувка“, „Не е късно за любов“, „Не заспивай тази нощ“, „Причастие“, „До последно“ и други.

Поезията на Мария Илиева приемаме като символ на страстната, емоционално – нюансирана лирика, която ни и зарежда с човеколюбие, доброта и светлина, защото любовта е най-висшето проявление на човешкия дух.

Кристиана Добрева-Станкова**СТЪЛБАТА**

Тази стълба към тебе ли води или от теб ме разделя – там ли си, чакаш ли още да чуеш моите стъпки по нея? Толкова бързах, че пътьом си загубих обувките, боса по камъка стъпвам – всяко стъпало трепет е. Знам, ще ме срещнеш на прага пак с твойто „Обичам те!“, но сърцето не трае – в клетка пърхащо птиче е. Много вода изтече, а аз още потръпвам цяла, тръгна ли да се изкачвам по стълбата каменно-бяла. Тя към тебе ли води или от теб ме разделя? С усмивка на прага ме чакаш – всяко стъпало постеля е...

МУЗИКА ЗА ПТИЦИ

Музика за птици е твоето „Обичам те!“ – тишината на вселената е хванало в плен и бягащите стъпки на едно момиче, което както казват, приличало на мен.

Кристиана Добрева-Станкова, „В душата ми пари“, изд. „Мултипринт“, С., 2017 г.

свободата си – политическа, духовна, индивидуална.

В повестта „Прежалими загуби“ той създава колективния образ от младежките години на своето поколение, а в „Скътано лято“ показва, как хората се променят с годините и как несвободата се опитва да ги смачка. Две повести, толкова характерни за неговия начин на мислене и за художествения му метод, че са ключ за да навлезем в полифоничността на романите му, за да стигнем до представата за уроците на историята, отразени в драмите му.

Георги Цанков

Стефан Личев

ВАН ГОГ

Куршумените многотоция
се сбират за път
и в моите слепоочия
гърмят, все гърмят.
И ме мамят могилиците
с красотата под тях.
Махам процално на нивите
и се смея без смях.
А животът ми смешен
като грозд натежал,
в помрачния есен
се отронва без жал.

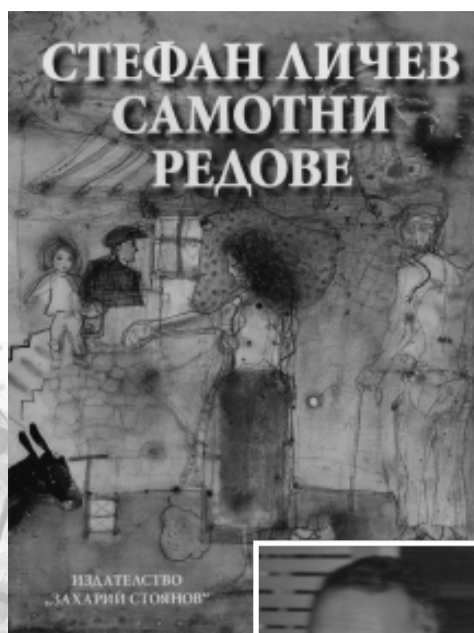
ГОРДОСТ

Историята на великите империи
е изпълнена с ужасни престъпления.
И техните потомци всъщност
едва ли се гордеят днес
с тази част от тяхното могъщество.
Гордея се, че моите предци –
най-прости селяни и земеделци,
живели в сламени колиби, не в дворци,
понякога и роби са били,
но никога робовладелци.

* * *

Увеличава се пазара на бабини хурки –
и аз станах Пишурка.
Добре, че Ботев загина,
та може и метър да мина.

Критици мои, пишете смело.
На сърце си няма да го туря.
И за хубавото и за лошо,
дреме ми на чукундура.
Евентуално, ако замълчите,
ще демонстрирате култура.

Боян Ангелов

Поезията на Стефан Личев

Стефан Личев е поет на самоанализа и на озвучената метафорика. Този творец гради душевна вселена, в която съжителстват много светове и където емоционалните резонанси пулсират в хармонична честота. Това е лирика модерна, но облъхната и от силата на българската литературна традиция. Образите не са облечени в екстравагантни одежди и прелитат като мълнии през заспалата съвест, а отдалечаващият им се тътен припомня, че животът ни е отредил и мисията да бъдем човеци. Стефан Личев воюва чрез поезията си с житейските несправедливостите, подсеца ни колко ефимерно е битието и как е нужно да бъдем приятели, а не врагове. Не забравя и да припомни, че ние, българите, никога не сме били робовладелци. Такъв тип хуманизъм е най-сигурен атестат за истинска литература, която оставя дълбоки следи и ни пробужда от латаргията на безразличието. Вярвам, че талантливият поет Стефан Личев ще разширява кръга от почитатели, които не само харесват, но и обичат лириката му, защото тя е мъжествена и нежна в своята чувствителна мисловност.

ПАЛАЧЪТ

Палачът беше най-добрият в столичния град.
Почиташе го всеки жив сред градските стени.
Перфектен в своя труден занаят,
на него кралят поверяваше най-знатните глави.
Щастливо бе семейството му – четири деца,
съпругата му – кротка и прилежна,
переше дрехите му с нежност,
опръскани дори от кървави петна.

Честит бе той и гражданин почтен,
здрависваше съседите учтиво.
Когато тръгваше на работа в неделен ден,
път сторваше му всичко живо.
Но като секира над главата му висеше
един проблем, за никого не знаен
от неговия дом навън.
Палачът нощем плачеше насън.

Възгледът, на който принадлежа, е възгледът на поезията. Този възглед има хилядолетна история със запазени писмени съкровища, основаващи се на много по-стари предания, които може би идват от още по-дълбоките пластове на една неизмерима древност. Аз нямам възглед, аз принадлежа на този възглед. Да кажеш, че имаш възглед е нелепо. Човек може да има поглед за нещо, но този поглед ще бъде – осъзнато или не, основан на възгледа, на който принадлежи. Възгледът е светлината, която осветява нещата, към които поглеждаме. Погледът е мнение, а възгледът – истина. Погледът дава граници и определения, а възгледът, осветявайки ги, ги отправя напред.

Възгледът разширява света, съединява погледите, събира обектите в цялост, т. е. възгледът е синтез. На български синтез може да бъде преведено най-точно като сродяване, оженване, съюзяване и побратимяване на отделностите в света в нови съчетания. Това е възгледът на най-старото човешко свещенодействие – поезията. Може би е уместно да дадем определен отделен смисъл на думите *отричам* и *опровергавам*. Възгледът на синтеза (или на поезията) постоянно се самопровергава, включвайки в осветената си територия нови и нови области. Отрицанието или отричането е невежествен акт, при който биват унищожавани веществени форми, забранявани факти на общественото въображение и биват убивани човешки същества с цел запазване на някакъв непостижим стил на живот. В хилядолетната история на културата опровержението е обичаен механизъм

за надграждане, докато премахването на пречките чрез унищожение застрашава цивилизационните устои на човечеството. Колкото до поговорката: „Каквото повикало – такова се обадило“, тя звучи като естествен морален закон на вселената. Възгледът, на който принадлежа, не може да бъде изложен под формата на трактат (т. е. размишление). Едно „размишление за възгледа“ би носило само едностран-

ложени под една или друга форма в грандиозната духовна поема, която земните хора са изпели под небесата през вековете. Благото да си човек произтича от свободата да създаваш собствените си граници. Възгледът, който осветлява мрака на безграничното, дава размерите и границите на човека. Докъдето стига светлината, дотам е човекът, дотам е и човешкият род като един по-голям човек, т. е.

Общото благо

Румен Денев

чивостта на аналитичния метод, който европейските мисловни школи от Декарт насам възцариха. Невероятно е колко силно е индиректното (заобиколното) влияние, което тези школи са наложили, след като биват използвани за потвърждение, че светът е разпокъсан и че всеки къс е сам за себе си.

В науката, философията и ежедневно мислене най-старият възглед за синтеза абсолютно липсва. Той е съхранен единствено от поезията. И от религията, но ще спестя тази тема, защото има опасност да бъда запитан: „А от коя религия?“. Което вече потвърждава по-горните ми мисли за разпокъсането. Основно откровение на поезията е, че поради сърдечното си равенство всички човешки същества са еднакво ценни, по-точно безценни. Човечеството като отделно същество е възможно само в представите и възгледа на поезията. Да гледаш на човешкия род като на един по-голям човек от отделните личности, е второто откровение на поезията като възглед.

Третото откровение е благото да си човек. Всички тези откровения са из-

като човечество. Благото да си човек е неоспорима сърдечна опитност, която ще бъде нелепо да бъде доказвана по мисловен път. Който губи човешкия си образ, който се отказва от безстрашието да бъде човек, той губи и благото да бъде такъв. Разбира се, светлината може едва-едва да мъждука и помрачението да не е пълно, но ако се загуби представата за принадлежност към човешкия род, ще е наложително нравствено лечение, което се състои най-вече в това той да не стане средство в ръцете на злонамерени личности с посилна воля. Всъщност всяко престъпление е било внушено някога от произволни изказвания, писания и гримаси.

Следствието от тези действия върху хора с по-слаба воля – деца или възрастни с детски ум – може да се прояви и след много години. Така стигаме до последното и най-важно откровение на вековния възглед, че благото да си човек е възможно само ако това благо не се отнема от другите. Благото да си човек е общо благо на хората. Наложително е да изтъкна пак и отново, че нищо от това, което споделих по-горе, не бих нарекъл мой възглед.

Не възгледът е мой, а аз съм негов. Поради тази причина всичко написано тук не е и проповядване на новооткрита истина. Не ние откриваме истината, а тя ни открива, ако отворим сърцето си. Истината е единствената врата към общото благо и тя никога не е била заключвана. А възгледът на синтеза, т. е. на поезията, е вечният дух на световната култура. Това е съкровището и благото да си човек. Отрицанието на този възглед превръща отрицателя в чужденец, загубил път и посока в света, в живота, сред хората и пред Бога. Ревностното опровержение на възгледа се превръща от същия възглед в негово възторжено потвърждение. Единствено светлината на този възглед може да ни доведе до неизвестната крайна цел на човешкия род.

Там някъде в далечината на безграничния път.

На 19 април от 18 часа в галерия-книжарница „София-Прес“ с представянето на новоизлезлия сборник *есета на Румен Денев „Белият гарван“* ще бъде отбелязана 60-годишнината на автора.

Стига безредици в националното мислене

Хари Хараламбиев

Не са необходими законодателни промени, свързани с института на неизбежната отбрана

Инцидентът в Пловдив, в който беше замесен лекар, предизвика безредици в националното мислене. Жителите на града излязоха в защита на д-р Димитров. Те твърдяха, че той е невинен, бил поставен в ситуация, от която единствен изход е стрелбата.

Всеки уважаващ себе си юрист не следва да коментира съдбата и участието на лекаря, докато не бъдат събрани категорични доказателства, които да изяснят случая. Дотогава не е редно да се каже: виновен!

И тъкмо поради тези причини ще се предпазя от коментар. Мен ме вълнуват два значими въпроса: необходими ли са законодателни промени, отнасящи се до института на неизбежната отбрана и всякога правомерно ли е поведението на граждани, които демонстрират подкрепа на лица, замесени в критични ситуации?

Логическото тълкуване на чл. 12 от Наказателния кодекс, отнасящ се до неизбежната отбрана, показва, че нормата е изчерпателна. Законодателят е дал легално определение на неизбежната отбрана. Тя има право на живот, когато от непосредствено и противоправно нападение следва да бъдат защитени държавни или обществени интереси, личността или правата на отбранявания се или друго чрез причиняване на вреди на нападателя.

Условието е вредите да бъдат причинени в рамките на необходимите предели. В правната норма е изяснено кога е налице превишаване пределите на неизбежната отбрана. Тогава, когато защитата явно не съответства на характера и опасността на нападението. Вън от това не е налице превишаване на пределите, когато нападението е извършено чрез проникване с насилие или взлом в жилище.

Освен всичко останало ненаказуемо е деянието, което е извършено при превишаване пределите на неизбежната отбрана, ако това се дължи на уплаха или смущение. По неизбежност ражда се въпросът: Какво трябва да се промени в чл. 12 от Наказателния кодекс? Нищо! Противното би означавало юридическо лицемерие.

Институтът на неизбежната отбрана е изяснен посредством постановление №12 от 29 ноември 1973 г. на пленума на Върховния касационен съд, озаглавено „Относно правото на неизбежната отбрана“.

В субсумиран вид е постановено: Деянието, извършено в състояние на неизбежна отбрана, е правомерно, общественополезно и необходимо.

Нападението е непосредствено не само когато е започнало самото увреждане, но и когато е създадена реална опасност за увреждане личността или законните права на гражданите. При това при отблъскване на нападението нападнатият може да използва по-интензивни средства и начини за отбрана от тези, използвани от нападателя. Нападението не се изразява само в нанасяне на удари. То се състои от множество елементи: заплаха, поведение, опити за удари към нападнатия.

Уплахата и смущението представляват такова психическо състояние, при което е намалена способността на дееца да възприема и оценява създалата се обстановка и да избира адекватно поведение. Дали при дееца са налице уплаха или смущение, категоричен отговор ще даде експертът-психолог, тъй като тези категории са психологически, не психиатрични.

Какво се наблюдава напоследък? Организирант се митинги с искания да бъдат освободени, да бъдат осъдени или оправдани извършители на престъпления от общ характер. Исканията носят белезите на ултимативност.

Подобно поведение от гледна точка на демократичното общество, каквото е нашето, е недопустимо. Правораздаване под диктата на улицата е невъзможно. Връщам се назад във времето. Все още в съзнанието ми е епизод, съпроводил злополучния либийски процес: множество от мъже, жени и невръстни деца се бяха събрали пред сградата на Върховния съд на джамахирията. Предстоеше процесът да се разгледа пред най-висшата съдебна инстанция. Насъбрали се неистово крещяха: „Вожде Кадафи, смажи българките така, както смаза опозицията“. Те не се интересуваха доказано ли е обвинението. Тяхното съзнание беше обсебено от чувството за мъст. Под въздействие на масовите скандирания, на социалните опити и стадната психика насъбрали се не можеха да понесат мисълта, че сестрите могат да останат ненаказани.

Това в България не трябва да се допуска. В противен случай демокрацията ще изпадне в морална анемия. Институтът на неизбежната отбрана и към настоящия момент във вида, прогласен в чл. 12 от Наказателния кодекс, доказва своята ефективност.

Необходим отговор

Янаки Зибиланов

Когато преди години ми предложиха да разтълкувам определени текстове от писателския устав и с младежки ентузиазъм написах съответната статия, установих две забавни истини. Първо – този устав е писан от човек, който не е за тази работа и второ – никой не бе чел устава както трябва, но го тълкуваха и разясняваха с генералска категоричност. Увлечен от набраната инерция, написах още статии, в които – според моята наивност – трябваше да внесе яснота в недомислените правила. И докато така и не дочаках да получа едно простичко „благодаря“, един уважаван писател ме спря на улицата: „Зибиланов, смятах те за стойностен човек, но като следя с каква артистичност се докарваш...“ Гледах го изумен и се чудех как да го убедя, че истинската причина за моето усърдие е адвокатският ми синдром да търся точния смисъл, вложен във всяко напечатано правило. Как да му обясня още и това, че моето чистосърдечно усърдие е прието с недоверие... После се заклек да отказвам всяко предложение за каквото и да е действие по устава. Да, ама ето че въпросният синдром отново намира да ме набута в подобно приключение. Каква е работата? Вече няколко пъти случаят ме вкарва в разговори на тема защо не се изключват от Съюза членове, които не си плащат членския внос. Битуваше неопровержимото мнение, че който не си плаща, трябва незабавно да се изключи от Контролната комисия. От тия разговори установих, че погрешно се тълкува устава и в тази му част. И тъй, нека опитаме да се доберем до смисъла на това правило. Ето го и текстът на чл. 42, ал. 1, т. 5 от Устава: „Членството в Съюза на българските писатели се прекратява при отпадане поради неплащане на членския внос за повече от една година, констатирано с решение на Контролната комисия“.

Сега да си послужим с граматическо и логическо тълкуване на текста. Веднага се набиват на очи двете решаващи определения – „отпадане“ и „констатирано“.

Думата „констатирано“ налага категоричното становище, че Контролната комисия в случая не е наказващ орган, а орган, който с решението си установява нещо, което вече е осъществено. Констатира един самостоятелен и независим факт – „отпадането“. А кой е осъществил това „отпадане“. Отговорът може да бъде само един – отпадането настъпва по силата на самото правило (Ex lege). Комисията установява факта на отпадането, а не наказва с отпадане. Това е същото, както лекарят констатира със смъртния акт, че даден човек е починал. Той не убива, а констатира настъпилата вече смърт. Сиреч, с изтичането на времето, през което е следвало да се заплати членския внос, членството автоматически отпада. Неплатилият в срок се самоизключва. Комисията констатира с решението си това самоизключване. Нищо повече. Възниква обаче още един въпрос: През кой период е следвало да се плати. Правилото казва „повече от една година“. Ако беше записано „за една година“, срокът щеше за е фиксиран недвусмислено. А при „повече от една година“ излиза, че неплащането трябва да обхваща най-малко две години. Този словоред друго тълкуване не допуска.

В заключение: Точният смисъл на така редактираното правило е: Контролната комисия, след като прегледа съответните книжа, е длъжна да седне и да състави установително решение, в което да запише: „Еди-кой си след като не е платил членския си внос през последните две и повече години, е отпаднал като член на писателския съюз, поради което следва да се заличи като такъв“. И с това приключва въпросът с членството на този човек. Направих справка и ми се отговори, че досега това не е правено.

Ако някой не приема моето становище, моля да изложи своето. Благодаря за вниманието!

Тотко Найденов

БЕЗ ВЯРА. НО СЪЩО И БЕЗ НАДЕЖДА И ЛЮБОВ

Нерядко пътувам с такси. И понеже съм си разговорлив, научавам много работи. Никак весели.

Шофьорите охотно споделят разочарованията си от клиентите: броят стотинките; капризни са; кавгаджийски настроени. Не знам дали са прави в изводите си. Но завчера един направо изпъшка:

– Най-страшното е, че хората вече нямат вяра!! Нямат вече и надежда, че България някога ще се оправи.

Допълних го:

– Оттам изгубиха и любовта...

Изгледа ме иронично:

– Любовта? Какво беше това?

Има ли смисъл да обсъждам повече. И нима обезверени и обезнадеждени хора могат да обичат и да бъдат обичани? Българийо, накъде отиваш, Майко?!

ЗАЙЧЕНЦЕТО БЯЛО СЕ ОЖЕНИ

Кой не знае тази сладка песничка по текст на Леда Милева и музика на Петър Ступел?

*Зайченцето бяло
цял ден си играло
в близката горичка
със една сърничка...*

Добре, но в супермагазините „Амазон“ в САЩ вече се продавала детска книжка, в която се разказвало за зайче, което се влюбило в друго зайче, момченце като него; то също отвърнало на нежните му чувства и двете палави пухкави топцици се оженили. Или – омъжили? Знаем ли вече! Съ две думи – гей-сватба. Мило и трогателно!

Книжката направо предизвикала фурор, веднага подготвили второ издание. Очакваме нашенските джандър-фондации да я преведат. И после МОН да разпоредят изучаването й в детските градини. А защо не и в началните класове – колко му е да извадят от програмата Леда Милева и да я сложат на нейно място!...

Ама как да пеш онази песничка – никаква тръпка, игрички с някаква си там сърничка, после се явява някаква светулка, на щурца булка... Къде е тук Третият пол? Къде е XXI-я USA-век?!

ИНТЕЛЕКТЪТ НА КАМЪКА

В един и същ час две национални телевизии излъчваха съвършено разнопосочни теми.

БНТ – за предимствата, но и опасността от изкуствения интелект. В скоро време той ще може почти всичко – от изместването на хората от милиони работни места до унищожаването на човечеството. Това е напълно възможно. Навремето Александър Блок когато видял първия самолет, възкликнал: „Как е възможно да летиш без душа?“ Изкуственият интелект, роботът, няма душа – затова е изключително опасен. Ще унищожи цялата Земя, без да пророни и сълза за което и да е страдещо дете.

По Нова пък излъчиха напоителен репортаж за една стара българомохамеданка от гоцделчевското село Крибул. Тя сладкодумно убеждаваше репортерката, че може да поставя диагнози и да лекува чрез леене на куршум, а камъкът в околностите има чудодейно влияние буквално върху всички възможни болести в света. Важното е да се провръш под него и да завържеш дрехата си на някое от дърветата в горичката. Ако пръснеш сол по кошетата на стаята, ще ти излезне стресът. Иначе всички болести идвали от завист. За вируси и бактерии бабата не спомена.

Понятието „здравен туризъм“ има пълно покритие в това сгушено под минарето на джамията си Крибул. Няма нужда от лекари, от опитни специалисти, от рентген, скенер или ядрено-магнитен резонанс: там ще ти леят олово, ще пипнеш гранитната скала, ще оставиш ризата или якето си в гората и веднага ще се оправиш от всяка болест... И всичките тези нелепости ще бъдат безплатно рекламирани по национален телевизионен канал.

Ето къде сме българите – някъде в пресечната точка между изкуствения интелект, камъка и разтопеното олово.

А къде е човечеството: преценете сами.

Соня Георгиева

ЗАТОВА ГО ОБИЧАМ

Не прилича на май. Не прилича на нищо познато.
От единия край чак до другия псува съдбата.
За какво му е дом, в който няма на кой да разкаже
умореният ден колко много живот му окраде.
Има тъжни очи, със които пресича небето.
Всеки залез кърви, а пък той му превързва сърцето.
Няма нищо против, нека някой и него обича,
а пък босият ден след съдбата му после да тича.
Не прилича на мен. Той прибира на топло тъгата
и я гали със стих. И със него си кърпи душата.
Има много мечти. Затова преобръща земята
и перце по перце всяка вечер им шие крилата...

СТЕНОГРАМА

Не се завръщам никога, защото
сама съм си напуснатата къща.
Под покрива на спомена танцува
безсмъртие на северни предчувствия.
Не си прощавам счупената стряха,
покритите със прах и страх копнежи.
Така съм се оплела във съмнения,
че чакам да се пръсна на парчета.
Животът е над гроб самотен птица,
която всяка нощ от скръб умира.
Сърцето ми, от нужда да обича,
само се съживява... После спира.
Не те очаквам никога, защото
сама във този дом не се намирам.
Душата ми преглъща всяка дума.
И Господ я чете. Но не разбира...

СНЕЖИНКА

Разказва само нощем и почти.
На сутринта в съня се е стопила.
Защото е с препълнени очи –
от думите се е отдалечила.
И пада...
По-самотна от преди.
И двойно по-далече от живота.
Сърцето ѝ, напъпило встрани,
е светъл полуостров за тъгата.
Рисува.
По-красиво от преди.
По-дълго от смъртта и от сълзата.
И вече няма с кой да сподели
отчаяната липса на небето.
И все така, с препълнени очи,
най-бялата надежда ѝ прилича.
Тя знае – на студа ще издържи.
...но само топлината я привлича...

ОТ КАМБАНАРИЯТА НА ДЪЖДА

И когато нощта се препълни със тъжни куплети,
аз ще знам, че дъждът през деня ги е пял.
И преди да е казал, че иска от утре да свети,
ще е казал, че иска изобщо да не е валиял.
Аз ще знам, че събирам своите светли посоки
там, където нощта ме загръща със лунния шал.
И ще мога да сложа страха под езика си вечер,
та в съня да не газя във локви, във трескот и кал.
Аз ще знам – топлината, която покълва,
когато обичам,
е единствен и нужен спасителен сал.
И ще рухна без теб, непосилна да нося небето,
ако въздухът хладен олекне внезапно със грам.
И тогава, когато и тази ми смърт се отложи,
ще се вслушам в живота.
Както Господ – в молитвата в храм.

КАПЧУК

Нищо не крие нощта.
Освен един сън – буден.
Този сезон умря,
без да разцъфне в чудо.
Нищо не чувам сега.
Освен един марш – последен.
Как да звучи стиха
с този глас – сив и леден.
Още навявам тъга.
Станах догоре пряспа.
Паднеш ли с мен в снега –
никакъв шанс за бягство.
Галя го с мокра ръка.
С ледни очи и устни.
Колко е тъжен смеха
в къща без летни чувства.
Пак ще излъжа съня.
Този сезон е мъртъв.
Нищо не плаче така,
както капчук на църква...

Рада Въртуниуска

ПРИКАЗКА ЗА ДЖАНКАТА

Зима е! Съседните жилищни блокове са настръхнали. Дворът между тях е побелял и нашарен с кални змиевидни полукръгове и вектори от автомобилни гуми.

Снощи е навялял пухкав сняг, облагородил и развеселил безрадостната картина, сред която се откроява моята прекрасна джанка. За мен тя е вдъхновение и радост в самотното ми ежедневиe.

Тънка, стройна, млада, подстригана „а ла гарсон“ тя се извисява с хубостта си над сивотата и над собствената си самота. Джанката става булка два пъти в годината: през снежната зима и през цъфтящата пролет.

Рошавата ѝ през есента глава сега е прибулена в разкошен снежен воал. Стъбълцето ѝ е обуто в чорапки на бели и снежни ивици. Ненагледна! По-красива от най-съвършената творба на художник-импресионист...

А на Слънцето какво му става? Откъде се връща в този побелял януарски ден? Тя ли го бе привлякла или то се беше объркало? Подскочи нависоко в безоблачното синьо небе и се загледа в обикновеното със снежни цветя дръвче. Помилва го с топлата си ръка. Шепичка кристално чисти букетчета се изхлузиха и полетяха надолу, превръщайки се в ефирен прах. На челото на джанката се показа тъмна букла.

Слънцето все по-влюбено, по-жарко и страстно я целуваше. Ронеха се снежни кичури. После започнаха все по-бързо да се свличат като парцали. Падаха край оголения ствол и се топяха. Капчукът се разплака.

Слънцето се скри, а тя остана разсъблечена, зъзнеща, почерняла като въглен. Притихна. Заслуша се в шушукането на вятъра, който ѝ обещаваше през нощта отново да я прибули.

Всички, които познаваха Магдалена, казваха за нея: „Тя е оправна жена.“ И наистина Магдалена можеше винаги с всичко да се справи. Останала рано вдовица, тя работеше, гледаше сина си, помагаше на родителите си, вече възрастни и пенсионери.

В цеха за детски играчки, където работеше, всички я обичаха и уважаваха. Беше сърчна, успяваше първа да си изпълни нормата и помагаше на другите жени, на които работата не – спореше така, както на нея. Леля Кина, най-възрастната в цеха, често ѝ казваше:

– Магде, не мога да ти се нагледам. Хем си хубава и засмяна, а и си сърчна за петима. Защо не се омъжиш, някой на теб да ти помага, а не само ти да работиш?

– И това ще стане, лельо Кино, – казваше Магдалена, – но още не ми е излязъл късметът, а и от работа нямам време да търся мъжа, който ще работи, а аз да си седя у дома и да си гледам кефа.

Но Ванко, собственикът на цеха за детски играчки, фалира и затвори цеха. Десетината жени, които работеха там, останаха без работа. Без работа остана и Магдалена. Родителите ѝ се разтревожиха и заваякаха.

– Магде, Магде, – повтаряше майка ѝ, – какво ще правим сега? Как ще гледаш Васко, а е в трети клас. Трябват пари за това и за онова. Като работеше и на нас помагаше, а сега ние не можем да ти помогнем.

– Мамо, не бери грижа. Винаги съм се справяла, ще се справя и сега. Няма да останем гладни и жадни. Който иска да работи, работа има.

И Магдалена бързо разреши проблема. Ипотекира двустайния апартамент, в който живееше и купи едно малко магазинче близо до центъра на града. Започна да продава хранителни стоки: хляб, сирене, салам, консерви, бира... Работата потръгна. С усмивка посрещаше хората, с усмивка ги изпращаше, а на тях им харесваше, че е любезна и внимателна и идваха в магазина било само за един хляб или за бучка сирене.

Тази зима се случи мразовита. Наваля дебел сняг, а после лед скова всичко. Остър вятър прогони хората от улиците и тогава Магдалена забеляза бездомниците. Те обикаляха центъра и се опитваха някъде да се подслонят, било във входовете на блоковете, било в изоставени къщи или влизяха за малко в някоя от кръчмите. Често се мяркаха и покрай магазинчето на Магдалена. Стояха на тротоара, трепереха в опърпаните си дрехи и молеха минувачите за някоя и друга стотинка. Между бездомниците имаше и по-млади, и по-стари. Магдалена не знаеше какво ги беше докарало до улицата без дом и без пари и какъв им е бил животът преди, но често се замисляше като ги виждаше да скитат насам-на-

Георги Михалков

Завист

там и да ровят в кофите за смет, за да съберат малко хартия или желязо, та да ги предадат за вторични суровини. Понякога някой от тях влизаше в магазинчето, изваждаше от джобовете стотинки, дълго ги броеше в мръсната си длан и купуваше един хляб, или нещо съвсем дребно и евтино.

Това вече е трагедия – мислеше си Магдалена и често на някой бездомник даваше хляб без пари, а когато я питаха как така дава хляб без пари, тя отговаряше:

„Е, без един хляб няма да стана по-бедна.“ Един ден се реши и сложи на витрината на магазина надпис: „За бездомните хлябът е безплатен.“

Новината се разчу бързо, от магазина започнаха често да излизат бездомници с безплатен хляб. И други хора започнаха да идват и да пазаруват при Магдалена. Започнаха да се трупат опашки и вечер тя усещаше непознатата, но приятна умора. Сякаш надписът имаше вълшебна сила.

Това забелязаха собствениците на съседните магазини и започнаха с лошо око да гледат на Магдалена. Шушукаха си помежду си, но нищо не ѝ казваха.

Една сутрин в градчето се разнесе злокобната вест, че през нощта някой е запалил магазина на Магдалена.

– Магде, – заплака майка ѝ, – изгориха те жива! Какво ще правиш сега – без нищо, сама жена?

Магдалена я погледна, усмихна се и рече:

– Е, мамо, не се вайкай. И аз останах на улицата, но все ще се намери някой, който и на мен да помогне.

Писателите в Пловдив

Антон Баев — председател на Дружеството на писателите в Пловдив пред в. „Словото днес“

Г-н Баев, бяхте избран за председател на Дружеството на писателите в Пловдив преди почти година в момент, когато то се разпаднаше. Днес нещата са коренно различни. Как се постига толкова спешно връщане към живот, към активна дейност?

Зависи от самите писатели – имат ли, защо, необходимост да се представляват от свое сдружение, сдружение, което те сами учредяват и издържат със свои средства. По принцип страня от груповите форми в изкуството. Не съм членувал никога в СБП например, в Сдружението – също, макар да съм канен. В СБЖ също не членувам. Аз и в партия не съм влизал. Приех поканата да се кандидатирам за председател на Пловдивското дружество по две причини и след немалко обмисляне. Първата бе, че ме поканиха хора, на които вярвам. Втората – всички сме тръгнали от това Дружество, говоря за Пловдив, навремето. И на моите години си казах, че няма как да не дължа нещо на Дружеството. А като ми обясниха хората и ситуацията – нямат дом, нямат средства, нямат банкова сметка (закрита поради необслужване), си казах – ще се хвана. На мен така ми се стича животът – все да почвам отначало нещата. Знаех, че ще получа какви ли не обругавания и скрити зависти, но пък – ей-го столът, да идва който ще, вече ще му е лесно. Ако го искат хората, де. Дружеството има великолепен нов офис – на самата главна улица, ремонтиран, ще си позволя да благодаря чрез вас публично на ректора на Висшето училище по агробизнес и развитие на регионите – проф. Димитър Димитров, който със свои средства помогна; имаме съдебна регистрация, банкова сметка, погасени стари дългове, дори достатъчно средства от членски внос, за да се развива дейност. И реални членове, не мъртви души – това го казвам, защото беше едно от условията ми да се захвана с авгиевите обори – едни да плащат, а други да избират лаврите. Та така, размахав малко камшик на

търговците. В нашия устав е записано, че при неплащане на членски внос дори само една година, се самоизключваш. И това се съблюдава абсолютно стриктно откакто поех Дружеството. Направихме пълна „инвентаризация“ на списъка. От 6 заплатили членския си внос писатели преди да поема Дружеството, миналата година редовните ни (платили членския си внос) членове са 87. Тази година с гласуване на Общото събрание го вдигнахме двойно и заплащането върви повече от добре – близо 60 писатели вече са заплатили пълната такса. Това го казвам, защото означава енергия за обща работа.

Какви идеи реализирахте за тези 9 месеца?

Ние не сме естетически кръг, приятелска маса, а хора, които мислят, че споделеността е по-добрият път от отграничаването. Та – прави добро, ако ще да те плюят, всичко се връща – и доброто, и лошото. Кандидатствахме и спечелихме проект – „Писателите и Пловдив“ по Културния календар на общината за серия литературни четения – в читалища, в училища. Трябваше да кажа, че за първи път сигурно от четвърт век, участниците в проекта – членове на Дружеството, четяха свои творби срещу хонорар и то приличен. Но по-важно е да се върнат литературните четения, съботно-неделните матинета, ако щеш. Една „интелектуалка“ ми вика преди десетина дни, че матинетата били наследство от соца, представяш ли си? Те, вярно, се появили в средата на 80-те, ама от Франция... Миналата година по предложение на нашето Дружество поетът Петър Анастасов получи най-високото пловдивско отличие – „Почетен гражданин на Пловдив“. Тази година предлагаме друг достоен писател от Пловдив, Здравко Попов. Виждате – двамата са с различни политически убеждения. Но са значими писатели не само за Пловдив. А ако чакаме София да ги оценя... Или овластен да се сети... Почит се отдава лично, но пък трябва и малко да се замислиш кого почиташ. Аз клоня към

прекрасното в поезията, което е жертва на декоративните рибки. Сеещаш се за кого говоря и за кои декоративни рибки. А прекрасното трябва да се почита и съхранява чрез ония одарени автори, които не следват максимата, че гръбнакът на българската литература е политически. Можеш да смениш политически с фашистки, социалистически, комунистически, националистически, джэндърски и каквото си избереш. Прекрасното не се подпада на квалификации и затова – като не могат да ударят творбата, удрят нейния автор. Само механизъмът за мъчение е сменен – от идеологически с „всичко е пазар – не се продаваш!“. А как да се продава, като за него не се пише, не се говори, книжките му не се излагат на щанда, а са в склада, в тилвата част на литературата ни. Но сега да не вземат всички графомани да си помислят, че за тях говоря. Не, приказвам си с небрежния ангел...

Вие създадохте електронното списание PlovdivLit. То бързо разшири мащаба си. Какви възможности се предоставят в него за пловдивските и за други автори?

Това е първата многоезична литературна платформа у нас. Възможностите, с две думи, са да ви четат навсякъде по света, където има Интернет и на всички възможни езици, на които сте преведен. Лошото е, че ще ви четат безплатно, но и Петокнижието, и евангелията са се раздавали, а и се раздават безплатно. Те са best, без да са seller. Всеки избира.

Пловдив винаги е бил привлекателно културно средище, през 2019 година ще бъде Европейска столица на културата. Кой е най-мащабният ваш проект в настоящия момент и кой в перспектива?

Ако говорим за литература, проектът е Международният фестивал на поезията „Орфей – Пловдив 2018“. 17 поети от 13 страни ще четат стихове в Раннохристиянската базилика на Пловдив, тя е от V в., с уникални мозайки и великолепен акустика. Ще дойдат поети от Ню Йорк, Тел Авив и Йерусалим, Париж и Ница, Букурещ, Истанбул, Скопие, Белград, Лариса, Киев, Мадрид, Неапол, Копенхаген, и разбира се,

Пловдив. Многоезично издание с поезия от участниците във фестивала, както и писателски форум на тема „Фигурата на Орфей – между мита и мига“, материалите от който също ще бъдат издадени в книга, са другото, над което работим. Прочие, може да прочетете вече творбите в многоезичния сайт на фестивала www.orgpheus-plovdiv.eu. Заповядайте в дните от 10 до 14 май, ще е интересно, гостите наистина си заслужават да бъдат чути и видени на живо. А София – Пловдив са вече един мегаполис, час-час и половина е пътят. Ето, каня ви от името на Пловдив, а пък София да си реши (шегувам се).

Говорим за идеи и усилия, които са апостолска дейност в областта на литературата. А какво става с Вашата писателска реализация, какви са личните Ви творчески проекти?

Не обичам да говоря за бъдещи работи, когато опира до писане. Но имам готов един романов текст, около който ще стане, ако реша, скандал, понеже живи са му цензорите, но да изчакаме. Всичко с времето си. През юни ще представям новия си роман, който излезе в Германия – „Victor Bulgari. Traeumen in Berlin“ – в Дрезден, Берлин и Хамбург (12, 14 и 15 като дати). Той, впрочем, не е излизал на български. А ранната есен вероятно ще съм в Скопие за премиерата на романа „Светата кръв“ – така се изписва „кръв“ на по тяхному. Инес Себеста го хареса много и вече го превежда на немски. А тук го няма по книжарниците, из складовете бил. Но преди всичко това е фестивалът: 10 – 14 май, Пловдив!

Разговорът проведе Димитър Христов

Извор на творческа енергия Красимир Митов

(Щрихи към портрета на Пелин Пелинов)

Роди го пролетта на далечната 1936 година. Закърмен е с дъха на пролетни цветя и багри, с мириса на плодороден чернозем, с борчески плам в душата и стремеж за вечно възраждащо се начало. Всеки голям писател има своя поетическа люлка: за Пушкин това е Царскоселският лицей и имението в Михайловское, за Тургенев – село Спаское, за Лев Толстой – Ясна поляна, а за Пелин Пелинов завинаги остава неговото родно място село Върбица. Спомянете ли си думите на Толстой: „За да живееш честно, трябва да се разкъсваш, да грешиш, да започваш отначало и да захвърляш... и вечно да се бориш и да отричаш. А спокойствието – това е душевна подлост“. Тези думи стават пътеводна звезда през целия творчески път на белетриста и драматурга Пелин Пелинов.

„Думата „утре“ е измислена за нерешителните хора и децата – казва Тургенев, защото щастието няма утрешен ден, няма и вчерашен ден, то не помни отминалото, не мисли за бъдещето, то има само настояще – и то не ден, а мигновение“.

Бай Пелин премина през много лишения, десетки години неуморим творчески труд, той постигна заветната си цел. Предговорът към първата книга „Независима България“ писателят завършва с думата „амин“ т. е. „да бъде“. И тази благословия се изпълни. Срещите ми с него се превърнаха в едни от най-приятните мигове на общуване с твореца романист. Родната му къща е място на творчески срещи, разговори и веселие, а той е сладкодумен събеседник и приятен домакин. Там, под старата круша, сред множеството кайсиеви и черешови дървета и красивата цветна градина са родени и претворени в дело под негово-

то перо какви ли не идеи. С неуморим труд за кратко време успя да изгради великолепен литературен салон и хотелска част на мястото на стария стобор, където пред горящата камина зиме и в приятния хлад лятно време се заседяват десетки гости на чаша чай и кайсиева ракия, на бутилка червено вино и сладка размдумка. А гости не липсват. За почетния гражданин на град Плевен Пелин Пелинов всички са добре дошли: стари приятели, нови познати, творчески личности, поети и писатели, делегации от различни страни. Незабравими ще останат срещите с писателите от далечна Япония с колегите си от Франция, а наследниците на Макгахан от САЩ бяха очаровани от гостоприемството му. Своя 80-годишен юбилей Пелин Пелинов отбеляза подобаващо сред гости и приятели в литературния салон, където са събрани неговите творби, награди, ордени и медали, а от стените зорко бдят портретите на кумирите му Толстой и Вазов.

Спомням си думите на академик Антон Дончев, изречени тогава при стъпва-

нето му на зелената морава: „Пелине, какво си съградил ти? Това и Вазов не го е правил“, а академик Константин Косев, потупвайки го по рамото приятелски, усмихнато заяви: „С написването на пенталогията ти, Пелине, се превърна в истински историк на нашето време“.

Гледам го и си мисля – каква неизчерпаема сила и творчески дух притежава за своите 82 години. Преминал през пепелта на своите идеи, раздухал въглените на съзидателната си страст, той сега смело крачи „През огъня“, чийто ръкопис стои на масата му, чакането своето възпламеняване.

Както казва Чехов, „За изпиталия насладата от творчеството, всички други наслади вече не съществуват“. Може би само „в една бутилка вино има повече мъдрост отколкото във всичките книги на света“, както смята Луи Пастър, но дали е така?

Създадената от писателя фондация „Пелин Пелинов“ с нетърпение очаква новите романи на млади творци за да раздаде своите награди, а ние, неговите приятели, скромно ще кажем: честита годишнина, Пелине, с пожелание за много здраве, творчески заряд и плодотворна работа.

***

Запали ме, любов – да ме има.
Издигни ме мечта – да летя.
И в душата на зимна пъртина
да поникне зелена трева...

Можеш в тъмното дълго до светиш.
Аз и утрото даже ще спра.
И от всяка далечна планета
ще направя щастлива звезда...

Тебе имам – у мен е безкраят:
откровение в истински ден...
И те моля – ела да те смяя
с разстояния, свършващи в мен.

***

Не мога да заспя... Светът изтича
през пръстите на призрачна луна.
Кръвта шуми... Желания предрича...
Най-светлото душата разгада.

И всеки дъх е дъх на мимолетност.
И всеки миг променя тук съдби...
Приждат светли облаци на нежност
с горещи длани, с устни, с дълбини...

Сега петли не пеят и е рано...
Когато викнат – още ще съм сън...
Каквото и да стане е избрано
от любовта – от мене... Не отвън.

***

Искаш всичко да дам – да съм твой...
Аз съм винаги, винаги искрен...
И духа ми не знае покой
за копнежа – напълно избистрен...

Мога всичко в живота: до гроб
ще пулсирам в света от надежди...
Само с теб съм – и никога роб
на измислици празни, невежи...

А случайни и зли духове,
унизили докрай същността си
не разбират, че нямат криле...
От студа на две топли зеници.

Приждат светли облаци на нежност...

***

След този миг всичко е наше.
Само миг – животът е миг...
Намерих в мен призрака страшен
и съмненията убих.

От каквато да е измама
дълго страдам... И не греша.
Може черна да е, голяма –
хлъзгав образ е на беда.

След този миг всичко е наше.
Само миг – животът е миг.
И от нищо не е заплашен –
светлото му лице открих.

Станислав
Пенев

ЛЮБОВ

Всяка истина има начало.
Всяка истина има и край.
И от бялото има по-бяло,
и след рая има друг рай...

Всяко нещо е силно, логично.
Всяко нещо е в нас и кърви...
И поглежда в душите първично –
да ни каже: боли – не боли.

ПО ТЕЛЕФОНА

Да те чуя поисках, защото
в този звучен, объркан ефир,
мога с тебе света на живота
да прегърна в безкрайната шир.

Не на думи да чувствам деня си –
страшно хубав, понякога – лош:
аз в пространството вливам кръвта си,
с вени мои – ефирни... И с мощ...

С теб съм само... И сам – неизмислен.
В теб долавам и виждам света...
Свят на длан, от която пречистена
утре може да бликне река.

Българска книга в „Амазон“

Книгата „Припомням себе си“ на писателя Милен Спасов е качена в най-големия американски интернет-магазин „Амазон“.

„Тази книга съдържа размислите на един млад източноевропейски автор за живота. Текстът е дълбоко екзистенциален. Авторът търси значението на живота. Той пише интересно и завладяващо. Положителните емоции и доброто настроение са гаранция за успеха му...“ – пише в анотацията за книгата на Милен Спасов. Преди 2 месеца авторът сам е предложил на „Амазон“ преведаната си на английски книга. „Не очаквах такова признание. За мен светът вече не е същият. Безкрайно съм благодарен на всички хора, които ми помогнаха тази книга да стане факт“, коментира Милен Спасов.

Милен Спасов

Като бях малък, обожавах да съм... болен. Настинка, грип, нещо такова... Мама се грижеше за мен – даваше ми топло мляко и курабийки, благоуханен чай с мед; оставяше ме на спокойствие в моето къртче в детската стая да се отдам безпрепятствено и безметежно на любимото си занимание – да четя книги. Обожавах приказките: славянски, индийски, африкански, балкански, романите на Карл Май и Майн Рид, на Ерих Кестнер, на Джани Родари, на Николай Носов... Не ходех на училище, четях, съзерцавах и мислех, чувствах се като Ханс Касторп от „Вълшебната планина“ и възприемах болестта като паралелна вселена, като друга гледна точка, като различна визия за живота, която те привлича, мами, поглъща...

Моят чичо, братът на баща ми, офицер от Строителни войски, когато ни идваха на гости в село в съботите и неделите, когато дните бяха слънчеви и горещи, неизменно водеше мен и по-малкия си син Емил да плуваме на реката. Носеше със себе си вътрешна гума от камион – напомпена така, че да служи за примитивен пояс-дюшек. Братовчед ми пръв се научи да плува, пръв заплува и в морето на живота. Стана след години борец – мутра, рекетъор, богаташ, а аз – бедно, вегетиращо студентче... Когато играехме на индианци и каубои той винаги избираше да бъде бледоликият, а аз червенокожият; завоевателят/лошият/ и отбраняващият се/добрият/. Понякога се замеряхме с възглавници – той обичаше да ме задушаваше с тях, докато почти започвах да колабирам от недостиг на кислород. Чичо ми обичаше да се прави на „капо де тути капи“: „Хайде, деца, прегърнете се, така – през лявото рамо, браво! Сега през дясното, целунете се, така – по едната буза, сега по другата...“ Той караше една калинкообразна „Октявия“, соцпроизводство. Развличаше ни нас, децата, защото караше на зиг-заг, навлизайки опасно в насрещното движение. От време на време ни водеше на селския стадион; там слагаше кашон и изрисувана върху него мишена и държайки и поддържайки малките ни ръчички, ни учеше да стреляме с истински пистолет и с истински бойни патрони...

Из „Припомням себе си“

ПРИКАЗКА С ТРАГИЧЕН КРАЙ Красимир Власев

Всички приказки свършват щастливо с изключение на приказката за Априлското въстание от 1876 година. Защо „приказка“, когато има толкова по-подходящи определения – епопея, драма, трагедия? Дори в най-нереалистичните приказки на Шарл Перо, Андерсен, братя Грим се съдържа повече прагматизъм и рационализъм, отколкото например в историята за черешовото топче на клисурските въстаници.

Използването дори на умалителното „топче“, а не топ, веднага ни превръща към света на играчките: влачке, камионче и пр. Обясненията могат да бъдат много, но да се спрем на едно от тях. Българинът по време на петвековното робство изгражда в себе си собствена психологическа структура, която му помага да оцелее. Нека я наречем детски наивитет. Нещо като театрална роля, в която той влиза при трудни ситуации, като среща с турци. Дори в буквален смисъл българинът е бил поставен в ролята на дете. Турският господар е бил в ролята на възрастен, който е могъл да му се скара, да му вземе закуската, да го набие... В стихотворението „Защитата на Перушица“ Вазов пише: „...И в няколко деня тайно и полека/ народът порасте с няколко века...“

Думата „порасте“ е достатъчно показателна, защото растат децата, възрастните остаряват. В стихотворението „Левски“, изграждайки образа на Апостола, поетът е много по категоричен: „Той беше безстрашлив и кат дете прост...“ Това наистина е стихотворение и нещата не винаги се казват директно, използват се метафори. Но метафорите колкото и да са относителни и абстрактни, не могат да изкривят реалността до степен на непознаваемост. Особено при Вазов, който нарича нещата едно към едно.

Друг летописец на въстанието и пряк участник в него е Захари Стоянов. В „Записки по българските въстания“ редом с героизма, саможертвата, предателството и страха, в повествованието белее и нишката на този наивитет. Самият автор е достатъчен пример в това отношение. Нека си припомним поведението му, когато е принуден да крие самотичността си след потушаване на въстанието. Той се прави на незнаещ, неразбираещ, на „ни лук ял, ни лук мирисал“ и съзнателно се вживява в ролята на невинно дете. И всъщност това го спасява, което значи, че схемата е работеща.

Една от основните личности в Априлското въстание, изиграла главна роля е Георги Бенковски. Той е класическият антипод на Захари Стоянов. Още от появата му на историческата сцена до неговото убийство, той е един от малкото „възрастни“ участници в събитията. Да чуем самият летописец: „Преди селяните да си тръгнат по своите села, Бенковски ги събра на едно място и им прочете следните наставления:

– Щом пристигнете в селото си, първата ви длъжност ще бъде да изкажете всичко на комитета, каквото видяхте, че стана в Панагюрище, после ще изколите селските пъдари (които обикновено биват турци), ще забиете черковните клепаля и ще приберете всички хора в черква, на които дядо поп трябва да прочете накървавеното писмо.

Когато забелязах на Бенковски защо той дава подобни заповеди да убиват всички пъдари, без разлика, между които може да има добри хора, той отговори, че това е една мунозинствена тънкост, недостъпна за всеки ум.“ И така Бенковски знае това, което мунозинството не знае и затова остава чужд на еуфорията, на ентузиазма, на масовата психоза, обзела въстаниците след първите победи. Той чака нещо друго, и това „друго“ сякаш е разгрома на въстанието, за да изрече забележителните думи, които най-точно характеризират неговата личност: „Моята цел е постигната вече. В сърцето на тирана аз отворих рана, която никога няма да зарасне.“

Поведение на възрастен имаше на само Бенковски, но и мнозина, изразили резерви относно изхода на въстанието. И въпреки, че те имат право в дадения исторически момент, две години по-късно България се сдобила със свобода.

Заглавието отразява много разпространено мнение за основни характеристики на културата, втората от които играе роля на необходимо условие, което може понякога да се забравя, понякога може временно да се пренебрегва, а в други случаи да служи за основа на добре обмислена стратегия за елиминирането на самата култура като фундаментална пречка за реализирането на по-специални проекти.

От доста време сме не само свидетели на един такъв по-специален проект, но го изпитваме на собствения си гръб с нарастващ интензитет и с последиствия, чийто спектър само се разширява. Проектът се нарича неолиберална глобализация, има строго финансов характер, а избраната технология за реализацията му включва три основни направления: военни (най-архаичното), финансово-икономическо (иманентно), и най-префиненото и перфидно, което ще наречем засега най-общо *културно направление*. За избора на последното наименование имаме известни основания, за които ще стане дума по-надолу.

Технологията за осъществяване на проекта „Неолиберална финансова глобализация“ има за задача да преодолява всевъзможни пречки, най-сериозната от които се нарича национална държава. От глобализационна гледна точка политиката на националната държава се счита за чиста ерес, защото има за главна цел добруването на собствените си поданици. За потвърждение можем да си припомним едно изявление на Кондолиза Райс, съветник по националната безопасност (2001-2005) и външен министър на САЩ по времето на Джордж Буш (2005-2009): „Наш главен враг е националната държава“. Законите на една национална държава обикновено са пречка за свободното глобално движение на капитала като се налага или да се пренебрегват или да се заобикалят, което просто няма как да се толерира в дългосрочна перспектива.

Моторът на неолибералната глобализация са САЩ по правото на силния, завоювано най-безапелационно веднага след Втората световна война, когато се оказва, че притежават около 50% от световното богатство, имайки само 6.3% от общото население на планетата. В документ от най-строга секретност Джордж Кенън, оглавявал отдела за планиране към Държавния департамент по това време, заявява, че САЩ не могат да направят грешката да не видят, че са обект на завист и възмущение, че реалната им задача е да реализират програмата, която да им запази тази позиция и самото неравенство, че не трябва да се самозалъгват, че могат да бъдат алтруисти и световни бенефактори като престанат да говорят за някакви си смътни и илюзорни цели от рода на човешки права, повишаване на жизненото равнище и демократизация. Не е далеч денят, предсказва Кенън, когато ще трябва да се работи с директни силови концепции (Чомски, 1985).

Запазването на позицията на световен хегемон и днес е най-важна цел, открито афиширана от САЩ като се забелязва обаче явно проти-

Безграничната култура

(за културата няма граници – без корени няма култура)

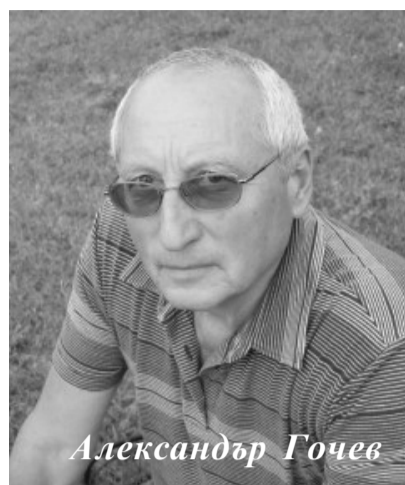
воречие между мнението на Кенън и официално прокламираната днес роля на световния флагман на демокрацията. Обяснението е дадено пак от Кенън, че идеалистични позиции като демократичната трябва да се разтръбват постоянно от академичните среди, от училищата, медиите и останалата част от идеологическата машина, за да се усмирява населението, оформяйки т. нар. „официално мнение“. Реалното мнение, изказано по-горе, носи щемпел „строго секретно“. Трябва да се има пред-

вид, че виждането на Кенън принадлежи на спектъра на „гълъбите“, либералите и хуманистите. Днес вече е пределно ясно, че удържането на позицията на световен хегемон само с военни и финансово-икономически методи (главно санкции) е практически невъзможно – няма достатъчен потенциал да се обхване целия свят или даже само да се контролират критически райони в даден период. Така на преден план излиза идеята за установяване на демокрация навсякъде по света – панацея за решаване на всякакви проблеми. Ясно е, че като чисто технологическа процедура демократи-

зирането позволява на САЩ да се намесват без проблеми във вътрешните работи на всяка държава. Необходимо условие за наличието на демокрация е наличието на опозиция и по-точно организирана опозиция, в състояние да поеме властта. Технологически на нея се гледа като на локална „армия“, на която може да се разчита за свалянето на дадено неудобно правителство. Процедурата е идентична за всяка страна, т.е. има универсален характер – опозицията безпроблемно се обявява от САЩ за легитимна като ѝ се осигуряват всевъзможни ресурси, включително организационни и финансови.

Трябва да подчертаем, че износът на демокрация е процедура, а не е износ на демократични ценности (отречени отдавна като противоположни за позицията на световен хегемон от споменатия по-горе Кенън). Самите тези ценности се проповядват под път и над път като мантри за вся и всъо – както от абсолютно доминиращите западни и световни медии,

Александър Гочев

така и от новопокръстените и добре платени локални неолиберални ученици. Доказването, че демокрацията е процедура за намеса във вътрешните работи на всяка държава, е доста елементарно и става с примери. Когато демократични избори доведат на власт не тези, които са нужни на спонсорите – край! Веднага се забравят всякакви демократични принципи и спонсорите са готови да поставят на власт каквато и да е марионетка, готови са да организират протести, демонстрации, медийни кампании, цветни революции, и даже преврати, участвайки в някои случаи непосредствено, например, раздавайки курабийки под лозунга „Fuck EU!“, а и не само курабийки. Украйна през последните десетина години е такъв универсален пример, а провалът на Хилари Клинтън в американските избори и неутихващата битка на демократите (оплот на глобализма!) срещу Доналд Тръмп са най-куриозният такъв.

А ето и някои данни от професор Дов Левин през периода 1946-2000 г. САЩ се намесват в чужди избори 81 пъти, а СССР – 36 пъти. От 1990 до 2000 година от 21 случая 18 принадлежат на САЩ. Вижда се, че ако не става въпрос за демократична технологична процедура, а за демократични принципи, в хармония с насоките на Джордж Кенън, главен фактор както за нарушаване на тези принципи, така и за дискредитиране на демокрацията се явяват Съединените щати. Парадоксално, но факт.

Сега да се върнем на т. нар. по-горе културен компонент на технологията за реализирането на неолибералната глобализация, която върви уверено и неотклонно под знамето на износ на демокрация с лидер САЩ. Ключов момент тук е наличието на добре организирана опозиция в политическата борба с цел победа на изборите. Сравнително доста помаловажен момент е обявяването на дадена държава за недемократична, като е ясно, че право на тази операция има само и единствено флагманът на демокрацията. На практика най-добре работи следният въпрос: „Коя държава представлява опасност за демокрацията?“ Например, Саудитска Арабия е абсолютно недемократична държава, но не сме чули досега, че представлява опасност за западните демократични цен-

ности. Опасност за демокрацията се прокламира на базата на най-различни признаци: „манипулирани“ избори, „нелегитимни“ победители в избори, корупция в държавата, президентски или министър-председателски с тоталитарен стил на управление, деструктивна намеса във вътрешните работи на демократична държава, както и други „неправилни“ действия, обявени за такива от пазителите на истинските демократични ценности. Най-общо казано тяхната лакмусовата хартийка веднага сменя цвета си от „недемократичен“ на „антидемократичен“ и при най-малка проява на държавен суверенитет. Няма спасение за държави, правещи опити за суверенна политика, въпреки че в сравнение със Саудитска Арабия са най-светъл пример за демокрация.

Създаването на добре организирана опозиция е сериозен проблем. Идеалният случай е тази опозиция да приема изцяло програмата на флагмана на демокрацията и тогава, при спечелването на изборите, държавата започва постепенно да губи своя суверенитет, превръщайки се неусетно в протекторат без пушка да гръмне. Тук е мястото да се цитира (свободен цитат) популярното мнение на Антонио Грамши, че който реализира господство в културния дискурс, контролира политиката по простата причина, че политическата роля на дискурса е да убеждава. При съществуващо господство в дискурса е почти неизбежно имплантирането на определена програма в съзнанието на политическия елит на дадена страна, който елит намира за напълно естествено да гледа на проблемите на поверената му държава през чужди очила и да описва световни и локални явления в рамките на вече разработена вносна терминология (либерална икономика, демократизация, глобализация, мултикултурализъм, джандър-идеология, Болонска образователна система и др.), следвайки автоматично и напълно убедено чужд проект за бъдещето. Вместо собствен.

Тъй като крайната цел е да се елиминират пречки пред глобалния капитал, създавани от спецификата на националната държава, то вносният проект за бъдещето, следван от опозиционния политически елит, по необходимост е ориентиран към максимално елиминиране на националното в културния дискурс. Такова едно елиминирание изисква продажен локален професионализъм от най-висока проба, за което не се скъпят никакви средства. Процесът има най-фундаментален характер и по същество е еквивалентен на смяна на чипа на нацията. Това е и най-елегантният метод за елиминиранието на проблема „национална държава“ – преформулиране на националния културен дискурс, очиствайки го от всяка „провинциална“ и „архаична“ специфика, коригирайки „неправилни“ оценки и „погрешна“ терминология според изискванията на една много по-висша, гъвкава и високо интелектуална културна платформа с европейска и даже световна легитимност. Предполага се, че това е и начинът да се достигне до идеала, проповядван от бившия европейски велможа Ван Ромпой според който „трябва да се откажем от всякакви опити за възстановяване на националната идентичност, че няма народ, няма родина, Европа е нашият универсален дом.“

Продължението четете в следващия брой

ЗДРАВЕЙ, АЗ СЪМ!

Срещам един и той ме пита кой съм. И аз не знам кой съм, казвам му, ама по документи съм еди кой си. А така, смее се човекът, знаех си, че те познавам. И ми обяснява откъде и как се познаваме. И беше прав. Ама много си се изменил, та едва те познах, признава познатият. Ти пък, викам, да не си останал същият. Абе така е, съгласи се онзи. Поговорихме си малко за онова време, за този или онзи, жив или умрял и много скоро разбрах, че ние, хората, не се променяме. Този мой стар познат ме върна в миналото и както ми действаше навремето, така се получи и сега – стана ми досаден. Ама май и аз на него. Та се разделихме с взаимно облекчение. И после си казах: абе защо не си сложа един бадж на гърдите с името и с две снимки – една отпреди 20-30 години и друга актуална, та да ориентирам мои познати и да не ги поставям в конфузно положение. Добра идея, нали?!

БЛАЗЕ ИМ Георги К. Спасов

С жена ми сме на опашка пред касата в БИЛЛА (Не е реклама!) И както често се случва, зад нас се оказват познати.

– Здравейте!
– Здравейте!
– О! – възкликва жена ми, – какво виждам: био храна! Блазе ви!

Хвърлям поглед на лентата зад себе си: познатите са сложили върху нея буркан тахан халва и някакво кисело мляко.

Идва редът ни за плащане. Касиерката отмята закупеното от нас: карловска луканка, филе Елена, маслини, масло, уиски „Chivas Regal Extra“, тъмна бира...

Плащаме.
Вече навън, жена ми казва:
– Видя ли ги онези! Какви неща само си позволяват! Дяволи такива!

Докато бързах да се измъкна от паркинга, за малко да сгзя познатите ни, които ни помахаха дружелюбно с ръка.

Из „Писатели в епигРАМКИ“

ВАЛЕРИ ПЕТРОВ

ТЕРАПИЯ

Читателите ли? Щади ги – щом ги лекува с талантливи книги... Щяха ли да са читави обаче, ако ги лекуваше с илаци!

ВЕРА МУТАФЧИЕВА
(„ПРЕДРЕЧЕНО ОТ...“ ВЕРА)

Утре, както днес и вчера,
щем не щем, ще четем
и ще се учим
от „Случаят Джем“
...и други случаи...

ГЕОРГИ ДАНАИЛОВ
ПЪТЕПИСМО

Като един духовен мой събрат
пътувах до Чикаго и назад.
Пътувах весело, след 100 години.
...при роднини!

Бес Арабски

- Във фабриката за производство на чорапи има два цеха – за ляв и за десен чорап.
- Мъжете първо мислят, а после правят. Жените първо правят, после го преправят, а след това премислят и не правят онова, което вече са го направили.
- „Жена ми е ангел!“ – похвалил се един на приятеля си. „А моята още е жива“ – въздъхнал другият.
- Два пъти се жена неудачно: първата ми жена ме напусна, втората – не...
- Жената не може да вземе от мъжа повече, отколкото той може да даде. Но му го записва като дълг.
- Странни същества са тия жени: първо плаши майка си, че ще се омъжи, после – мъжа си, че ще се върне при майка си.
- В едно анонимно проучване „Що е безопасен секс“ всички 100 запитани жени отговорили: „Когато мъжът ми е в командировка“.
- Напусна жена си... И отново стана привлекателен, жизнерадостен и с добър доход.
- Ако искаш да опознаеш един мъж – напий го. Ако искаш да опознаеш една жена – ядосай я.
- „Горкото магаренце!“ – каза една блондинка пред клетката на зебрата, – от решетката кожата му е загоряла на ивици.
- При неспазване на правилата за безопасност, човек може не само да загине, но и да се роди.
- Ти го наричаш живот, а то е просто един списък със задължения.
- Само в България може да ти се случи такова: седиш си на работа и мислиш къде да изкараш някой лев.
- Не знам защо хората се засягат, когато се държа с тях така, както те с мен...
- Банкерите разказват за лека нощ на децата си добри кредитни истории.

ЕВСТАТИ БУРНАСКИ

Не от буря, а от буря
фамилия кумът му туря.
С бурен щурм превзема...
беззащитната военна тема!

ИВАЙЛО ПЕТРОВ

От „Нонкината любов“
до „По волята божия“
хора хортуват: Ивайло Петров
прозата може я!

ИВАН ТРЕНЕВ

Тръгна Тренев вдъхновено
към литературната арена.
Бе трънлив теренът,
спука гума тренът.

ГЕНЧО СТОЕВ

Цената пък на Генчо
е такава:
не се продава!

ЙОСИФ ПЕТРОВ

В парламента и в затвора
веселяха много хора
неговите строфки –
йосифпетровки.

Кирил
Назъров

ЛЮБЕН ДИЛОВ

С какво ли бе известен
този господин?
Отговорът тъй е лесен:
автор е на... Любен Дилов-син!

ХРИСТО ФОТЕВ

Да стъпя на връх „Ботев“,
да викна към морето развълнувано:
– Поезियो на Христо Фотев,
„Господи, колко си хубава!“

Петър Велчев

КА

ЛАМ

БУ

РИ

***

Най-напред ни оглавиха,
после ни обезглавиха.

***

Що за слово, текст и стил?
Масово като текстил.

***

Хем никой и за нищо я не пита,
хем прави се на стомна ненапита.

***

Каквато глупост да снесе,
ще я озаглави „есе“.

***

А върши ли нещо поне
това ООН? О-о-о, не!

***

Знаем, зърното е за държавата.
А за нас дано е барем плявата.

***

Не вярвайте, че Вашингтон
ще стане Вашингтон.

***

Проклетие: да имаш фен
олигофрен!

***

Научен труд без кусури, без минуси
и даже без научни приноси.

***

Защо ти е такова либе?
Не става даже за алиби.

***

Неспирно сменя си протезите,
за да насмогва на трапезите.

***

Свободата, щом е подарена,
значи ще я ползваш под аренда.

***

Властта е ужким кръговрат,
но все на люде... със закръглен
врат.

Мостовете на Дунав

Мирослав Биелик

МОСТОВЕТЕ НА ДУНАВ

На сюрреалистите...

Невероятните мостове
в неистинския град стоят отвеки
Град недействителен, сърце,
свидетелство, девойка
Грамата, която бие в кулата с
часовника,
в който светците уличават посетителите
за тихите фалшиви показания
Нищо написано, устата мълчаливи
Строени непотребни пишещи машини
и позабравени броячи
мостовете на Дунав стоящи
изповедници
Стихове за лодкари, или за превозвачи,
най-нечетливите попътни знаци
И виждам ги на връщане на опустелите
места
под моста най-стар дремещи сънливо
с разтворената книга на
Невидимата Братислава на колене
До смърт са уморени от обсадата на
този град
– Не – казва в полусън един от тях
– Това е Музата и тя обсажда Троя
Мълвят графити по пилоните на моста:
Недей заспива, слънцето запалвай,
рисувано с отпаднали ръце,
поддържани от шамандурата
И нечетливото добавено:
Смърт на славеите и плямпачите...
Менят се времената и с това,
че всичко се повтаря наобратно
И във повтарящите се моменти
„Как бих си поговорил за поезия
и то с почти уайлдска духовитост
но утре вече няма да си вярвам
защото всичко е, което става днес“
Признавам, това е вечната носталгия
„Да скитам нощем из напуснати места“
Затова и, сбогом, мои мили, сбогом,
мостове на Дунав,
Отишли сте на тази гара вечност:
Във влака е изгубена жена...

ДОРИ ДА МЕ НЯМАШЕ

Дори да ме нямаше
Светът би бил И ти
Може би би ти се струвало,
че някъде в близко съзвездие
още не съм се родил

ПРОЛЕТНО РАЗСЪМВАНЕ

Дълго чаках настъпването
на пролетното разсъмване,
с което се пробужда
тази особена светлина
на твоите очи

И днес сутринта
когато трябваше да прекрачиш
нашия праг
окупана в свежия въздух
ти встъпи
в моите представи

ТИШИНА

Тиха нощ.
Не стига само глухо да живееш.
Заслушваш ли се в тази тишина
посред нощта? На житието
нужни са не малко от земните неща
Но главното носим самите ние
Незнайна тишина,
дошла отнякъде си
Не би я разпознал, ала ѝ вярвай
Тихо се случват
най-тайните най-тайните неща.
Нещо като смърт на творец,
или на ясните звезди
Времето бавно
е като тих посланик,
който отваря като гръм вратата
И носи вест нечуто,
както бива обичайно,
премного късно.

В КРАЯ НА НОЕМВРИ

Отдавна по заскрежените стрехи
се стеле дим
Дотляват последните листа
на любовите,
които не са успели да узреят
Докато ти
напразно чакаш в опустелите градини
познатите птици пасторали

И точно тогава се срещаме
Самият аз не знам откъде идвам
само съм тука с теб
Виждаме
как замръзва Голямата мечка,
като че звездното време
е претъкало острия повей
от далечни рани

Пръстите ми като студени тръпки
се разбягват по тялото ти
Цялата трепериш,
въпреки че дланите ми стоплят
вече зазимените ти гърди
Чувствам пропълзелият
в косите ти дим,
когато съвсем се отдаваш
на представата,
в която не съм някой друг
Точно тогава
те притеглям с всичките си пориви
Само не ми пошепвай,
че моите длани са тези,
които разтапят в тебе това,
от което дълго се пълнят
кладенчетата
кладенчетата
на нашите устни
В зимните нощи
вече няма да забележим
как заплашително ни обгръщат
котешките лапки на времето
Развързвам всичките ти сетива
Ще чуеш как пеят корените в пръстта
Сънища,
в които трябва, трябва да отидем

ПРЕХОДНОСТ

1.

Скамейката в храма,
издраскана от прегрешения,
и молитвената пейка,
изкривена под тежестта на коленете,
се боят от последното
опрощаване на грехове.
Камбанарията е пълна с прилепи
и нацърбени камбани.
В сърцето всичко бие
на едно и също място,
плаче, и зове
към тихо признание.
Животът е дълъг
като утринна служба:
премръзнали утрини
и недоспали очи.
Господ изпитва
твоего търпение.
Ще посрещнеш зората
и ще събереш камъните,
в които се спъва косата.
Ще повдигнеш
падналите сенки
и ще преглътнеш хиляди пъти
преораната истина.

2.

Да върнеш думите на крачките
и да научиш дърветата да летят.
Колко малко
е нужно на вятъра,
за да познае
всичките страни на света.
Веднъж той все пак
ще развее нашите кости.
Ние сме прах
и в прах ще се превърнем.
След нас няма да остане нищо,
даже щипка сол
за неделната супа.
Само
големите кокоши очи
ни следват зорко.
И лъжичката,
изпусната под масата.
И от стената
прашният Христос,
с трънения венец на главата.

3.

Зад прозореца
е застинал бухналият орех,
безсилен да дочака
кога ще хвърли кожата си.
Не отстъпва,
само тъпо се вглежда
в далечината.
Колко злоба и ненавист
между корените.
Човекът е непоправим,
както милиони пъти досега
и упорит.
Господ по-добре от всички
знае
що за овчици е сътворил.
Слънцето свети
за всеки еднакво,
за да имат и нощните птици
своя ден.

Йозеф Лайкерт

Мостовете на Дунав

Михал Худа

ДА БЪДЕШ, ДА ОСТАНЕШ САМ СЪС СЕБЕ СИ

Да бъдеш.
Просто да гледаш лицето на цветето,
да измерваш с очи
прозрачната дълбочина на кладенеца,
да следваш над къщите
точния полет на птицата
и да не се разтрепериш
под синята, тихо разклатена
камбана на небето.

Просто да чуваш биенето
на собственото си сърце,
да имаш постоянно
отворена врата към него,
да са поотворени всичките ти прозорци,
за да вижда всеки, че си у дома.

ЗИМЕН РАЗМИСЪЛ ЗА ДЪРВЕТАТА

Чувстват дърветата зимата с пръсти,
ляга в съня им ранна мъгла.
Може би снемат я птиците късни
и песента с тях размахва крила.
Тъжната песен, моя и птича,
взе след нея тъмен мотив.
И с вретената си слънцето кичи
вече напразно изгрев мъглив.
Че заблудена игла песента е,
която търси златен конец.
Сякаш във въздуха нейде витае,
но не е вдяната още до днес.
Нашите клони с криле не досегна –
да им пошепне за тоз лъч един,
който пречупен на пътя ни легна
и се наложи да се разделим.
Чувстват дърветата зимата с пръсти,
ляга в съня им тежка мъгла.
Стине сърцето ми. Напусна го късно.
Но не пося в дълбините му хлад.

Да бъдеш, да останеш сам със себе си,
с обърканата линия на дланта,
която не знае точно как да се съчетае
с дълбоките черти на живота
и едва-едва разтваря крилца
за следващия кратък полет,
лице в лице към величествените планини,
които с върховете си докосват небето,
да останеш сам със себе си пред морето,
което непрестанно несъзнателно се тревожи
и заговаря с вечния шум на вълните
пясъка в морето, с безбройните му следи
след бурите, дивите ветрове,
в мига, когато пътищата внезапно се сблъскат
и кръстовището изведнъж е като острието на нож...

Да бъдеш сам със себе си
пред каквото и да е острие –
пред острието на страха, болестта и бедата,
пред острието на ненавистта и злобата,
пред собствената си слабост и бедност,
винаги свободен
като диханието на вятъра,
като светлината на росата в ранната трева.

Да бъдеш, да останеш сам със себе си,
да останеш завинаги в любовта.
Да бъдеш като дете в Божията длан...

РАЗМИСЪЛ С ДЪГА

След черните вихри с мълнии ярки,
които доскоро браздяха небето,
изведнъж като че ли бич удари
и мостът на дъгата в далечината засвети.
И вече тъна в цветни огньове,
о, дъга вечно милосърдна.
Отнел би гърмът покоя отново.
Още някъде в далечините тътне.
Драска с огниво или с пръсти.
Но в мен раснат крилето на дъгата –
напразно плисна в нозете ми мълнии гъсти
и зася огън в тихото на браздата.
Често сърцето в бури се мята,
тревожно като камбана в гърдите бие...
Но излита надеждата на света – дъгата,
която мътната вода не ще изпие.

ПРЕДПРОЛЕТ

Изведнъж всичко в мен е като пред пролет ярка,
когато крача през гората и знам, че съм като тази пъпка,
в чийто сън вече нова пролетна песен се мярка
и като вечен герой става от гроба на зимните мъки.

Песента е в дърветата още твърде, твърде скрита,
но тайно от погледа могъщо като любов вече се лее,
още не се явява на милия пред очите –
нейният тих хорал вече целия скат люлее.

Нищо, че старите листа още шумят под краката.
Нали е била есен. В нея всичко по малко умира.
И когато се скриваш някъде в дебрите на гората,
шепнат по вятъра: Ние двамата никога, никога, разбира се...

Моралната ни опора е християнският морал*

Слово на Пловдивския митрополит Николай по повод връчването му на Почетния знак „Стефан Стамболов“

Възлюбени в Господа
брата и сестри,

Признавам, че приех да участвам в днешното събитие с немалко колебания. Не за нещо друго, а защото да бъда наричан „лидер в духовността“ ме смущава поне по две причини. Първата е, че като всеки православен християнин, намирам суетата за вредно и опасно качество. Ние, православните християни, дефинираме гордостта като грях и то смъртен. Да приема, а още повече да повярвам, че съм „лидер в духовността“ или „духовен лидер“ означава безвъзвратно да изпадна в този грях, което е стъпка към погубването на душата. Това, разбира се, аз не мога да си позволя. Втората причина за моето колебание е, че аз без съмнение съм един от най-критикуваните хора в България, включително от нашите най-видни интелектуалци. Няма мое действие или изказано от мен мнение, което да не е било обругано, похулено, осмяно и в най-добрия случай отминато с пренебрежение. Поради тази причина се притеснявам, дали приемайки да бъда тук сред вас, дори само с присъствието си, няма да хвърля сянка върху вашето събитие? Да наричат митрополит Николай „лидер в духовността“! Представяте ли си колко кощунствено звучи това за мейнстрийма – общото течение на идеологията, която императивно налага на обществото своите оценки, включително за неща, които не разбира? Отсега предчувствам критиките, които ще се изсипят върху нас утре.

Причината, поради която реших все пак да дойда, е: едно за да изразя уважението си към редицата достойни мъже, включително двамата светейши български патриарси – блаженопочившия български патриарх Максим и нинездравстващия български патриарх Неофит, заставали преди мен на тази трибуна. И второ, за да поговоря с хора, които – както и аз – не се страхуват да бъдат критикувани и не са склонни, както и аз не съм склонен, да се откажат от убежденията си заради сиенинутната политическа коректност.

Сега позволете ми да кажа няколко думи по повод, който ни е събрал, като искрено се надявам, че точно тази аудитория ще ми прости, ако поради неопитност в историческата наука си позволя някои съждения, почерпени по-скоро от духовния ми опит и по-малко от научната ми подготвеност, която е крайно недостатъчна, за да говоря пред толкова просветена публика за Стефан Стамболов и Църквата. Ясно е, че Стефан Стамболов е държавникът, на когото в най-голяма степен дължим изобщо съществуването на Третата българска държава. Ясно е, че неговият жизнен път и особено годините, през които той почти еднолично е държал кормилото на България, са изпълнени със светлини, но и със сенки. Историческата наука проявява известна търпимост към недостатъците на държавните дейци, когато посмъртно делата им са се оказали полезни за общонародното дело и националните интереси, такива, каквито светската историческа наука ги разбира. Неговата мъчителна смърт е изкупила голяма част от греховете му. Бог да го прости. Ясно е също така, че специално неговото отношение към Българската екзархия, т.е. към Православната църква е в известен смисъл противоречиво, ако трябва да се изразява внимателно – към Светия Синод и по-специално към определените митрополити, които той е смятал за отклоняващи се или несъгласни с провежданата от него държавна политика. Известни са обаче, също така, неговите заслуги при издействането на султанските брати-укази за назначаване на български митрополити на катедрите на три епархии: Скопие, Велес и Охрид. Тоест, от една страна, във вътрешната политика, той се е опитвал да третира

Светия Синод като инструмент за провеждане на собствената му политическа линия или поне да го елиминира като източник на алтернативни мнения. От друга страна – във външната политика Стамболов много ясно си е давал сметка, че именно Българската православна църква, а не българската държава, е онзи интеграционен фактор, който може да обедини около себе си българската нация и да поддържа жив и бодър народостния дух, особено сред онези наши сънародници, които се намират извън пределите на Отечеството.

Искам да цитирам една теза на виден наш учен, която ми направи силно впечатление. В предговора си към книгата на Димитър Маринов „Стефан Стамболов и новейшата ни история“ професор Андрей Пантев казва следното: „Този човек (Стефан Стамболов) заема особено място в немного ослепителната галерия

от български държавници най-вече заради това, че разбра и приложи една днес изглеждаща ни проста идея – геополитическата уязвимост на България може да стане нейната сила, а необходимостта от покровител-ментор може да бъде трансформирана в изискването за съюзник, който да разбира, че няма вечни предимства на българския политически терен и поради това следва да показва лоялност по същия начин, по който се очаква от малката България“. В опита си като клирик и митрополит на Българската православна църква аз съм видял много. И докато бях близо до блаженопочившия ни патриарх Максим, включително по времето на разкола и след това единадесет години вече в битността ми на митрополит на Пловдивската митрополитска катедра. Целият ми опит ми говори, че наложеното още по времето на Стефан Стамболов неопределено, светско отношение към Българската православна църква не е изживяно докрай, като неговите рецидиви се проявяват отново и отново. А именно – във вътрешно-политически план се допуска, че Църквата може да бъде инструмент за прокарване на определени политически виждания, а ако не може, то поне да не й се позволява да се изявява прекалено силно като източник на алтернативни мнения. Това беше видно в епохата на комунизма, още по-видно в идеологията, стояща зад разкола, като и до днешен подобни убеждения не са чужди на отделни политически и обществени дейци. Колкото до външната политика, то Църквата също трябва да бъде използвана като инструмент. За съжаление, за разлика от времената на Стамболов, този път не като фактор за интеграцията на българската диаспора, какъвто тя фактически е, а като инструмент за постигане на цели от по-общ, светски, да не кажа геополитически характер. Моят проблем – и аз съм абсолютно наясно с него – е, че аз разбирам взаимоотношението между Църквата и светските начала по по-различен начин. Разбирам ги, както ги разбира или следва да ги разбира всеки православен епископ и затова

търпя критики. Позволете ми сега да парифразирам професор Пантев, за да поясня мисълта си и за да разберете защо търпя критики. Как ви звучи следната теза: „Който иска да заеме особено място в немного ослепителната галерия от български държавници, трябва да разбере и приложи една проста идея – институционалната уязвимост на Българската православна църква всъщност е нейната сила, а привидната необходимост от неин покровител-ментор следва да бъде трансформирана в изискването за съюзник, който да разбира, че няма вечни предимства пред Бога и поради това следва да показва лоялност към българския народ и неговата вяра по същия начин, по който това го прави Българската православна църква“.

Мисля, че така формулираната теза е ясна сама по себе си, но нека все пак я илюстрирам с няколко примера. Първи пример. Разколът беше опит за овладяване на ръководството на Българската православна църква и инструментализирането ѝ за политически цели. Е, и? Какво се постигна? Какво добро се случи на България и на българския народ от този злощастен опит? Освен че се разклати доверието в Църквата? И нейното значение като фактор в обществения дебат беше отслабено? Кой спечели от това? Българската политика? Българските политици? Или някой друг? Ето, сега например, вървят и то вървят от години опити за унищожаване на семейството,

за узаконяване на семейното съжителство без брак, за разрешаване на еднополови бракове, за трети пол, утре за разрешаване еднополови родители да осиновяват деца, да ги поръчват на сурогатни майки срещу заплащане и... не искам да продължавам с извращенията, които ни предстои да чуем, че ни очакват. От коя морална, ценностна позиция ние като общество сме против? От позицията на общочовешкия морал ли? Ами че той, общочовешкият морал, е релативен. Днес е един, утре може да е друг, в зависимост от морала на господстващата класа или, по модерному, на господстващия елит. Единствената вярна ценностна, морална опора е християнският морал. Ако ударим, ако дискредитираме, ако подчиним Православната църква и я превърнем в инструмент на текущата политика, то кое ни гарантира, че този, който утре ще диктува политиката, няма да издиктува на Българската православна църква да започне да венчава еднополови двойки? Както това вече се случва в някои деноминации, които странно защо още се наричат християнски. Българската православна църква, повярвайте ми, няма нужда от светски ментор-покровител, защото неин покровител е Господ Исус Христос. Ако тя приеме да има светски, политически ментор-покровител, то това ще я унищожат. Впрочем, ще унищожат само институцията Българска православна църква; Едната Света, Вселенска и апостолска Православна църква е неунуижима. Тоест, ще пострада само българският народ; вселенското Православие ще си е непокътнато. Отслабвайки Църквата, отслабихме себе си. Това искам да кажа по отношение на вътрешните ментори-покровители. Друг пример. През лятото на 2016 г. ни обвиняваха защо не сме отишли на Всеpravославния събор в Крит. Нападаха ни хора, които много държат ние да имаме външни ментори-покровители и да се съобразяваме с тях и с тяхната воля. Същите тези хора ни обвиняваха, че отказвайки да участваме в едно недобре подготвено съвещание, с нехарактерен за всеpravославните събори дневен ред, всъщност сме изпълнявали волята на други външни ментори-покровители,

ли, които следвало да са в конфликт с първите, а ние в Българската православна църква сме, видете ли, някакви играчки в ръцете на едните ни външни ментори за сметка на другите. С този акт обаче ние показваме, че дължим лоялност само и единствено към хилядолетната православна вяра на нашия народ и я изповядваме и практикуваме така, както разбираме заветите на единствения наш Покровител и Защитник Исус Христос. Външни ментори-покровители не ни трябва; добре дошли са съюзници, които са лоялни към българския народ и неговата вяра, както е лоялна към праотеческата вяра Българската православна църква. Трети пример и с него приключвам. Само преди месец Светият Синод беше подложен на силен натиск от граждански кръгове незабавно, веднага, безусловно и без оглед на „някакви си там канони“ да признае автокефалия на Православната църква в съседната Република Македония. Виждам, че сега вече никой не настоява на това, а мнозина, които скандираха пред сградата на Светия Синод, сега признават с половин глас, че Синодът ни май е постъпил мъдро, като е предпочел да предостави решаването на този въпрос на Божията воля, която се проявява положително само тогава, когато се спазват установените от Него правила и принципи. Няма да кажа нищо повече по този въпрос, защото всяко изказване рискува да бъде изтъкувано погрешно. Но, повярвайте ми и за това, че онова, което на някои се привижда като институционална слабост на Българската православна църква, всъщност е нейната сила. Имайте ни, моля ви, доверие. Трябваше да говорим за духовност, а сякаш повече говорих за държавност. Всъщност, основното, което ми се искаше да кажа е, че българската държавност не може да съществува без духовност. Българската духовност, колкото на някои това да не им харесва, е формирана такава, каквато е, от Православната църква. Всяко насиляване върху духовността да се превие и да заеме форма, различна от православната християнска – било то някаква форма на ново езичество или на някакъв нов синкретизъм – заплашва директно българската държавност. Надявам се, че всички тук събраните, имаме достатъчно натрупан житейски опит, за да сме видели пряката причинно-следствена връзка между разрушаването и подмяната на традиционния морал, който се поддържа от традиционната вяра и разрушаването на държавността. Няма такива политически или обществени цели, които могат да оправдаят подчиняването и инструментализирането на Църквата. Православната църква е особено явление. Тя е основана от Господ Исус Христос, Тя е Богочовешки организъм, за нея Господ Исус Христос, каза, че „портите адови няма да й надделееят“ (Мат.16:18), на нея – Църквата – Христос обеща, че ще бъде с нея до свършека на света. Православната църква е найистинно особено явление. Всеки опит за нейното подчиняване от страна на държавата завършва с катастрофа за държавата. Всеки опит за изтласкването ѝ във от обществото завършва с катастрофа за обществото. Всеки опит отделни личности да се поставят над Църквата в нейната съборност, завършва зле за тези личности. Ако искаме в днешните бурни времена да съхраним българската държава и българското общество, трябва да сме си един на друг не ментори, а съюзници. Съюзници, които са лоялни един към друг, защото са лоялни към българския народ и към неговата православна вяра. И благодаря на професор Андрей Пантев за неговите думи, които дадох импулса за тези разсъждения, с които се надявам да не съм ви отегчил.

Призовавам над всички вас Божието благословение!

Бог да пази България!

* Заглавието е на редакцията

Георги Николов

Пръст в раната

ЙЕРУСАЛИМ

Всеки камък в града е крайгълен,
всяка висока колона – храмова.
Както към Рим водят, оттук тръгват
всички пътища по земята голяма.

Градът помни тълпи пилигрими
и всякакви завоеватели помни.
На сълзи не вярва Йерусалим и
на вери не вярва, с меч наложени.

Влизането в него на кон не значи,
че е покорен градът триумфално.
Но се излиза с триумф по един начин –
като Христос в оня петък фатален.

И както го посрещат – Месия любим
по настилка от палмови клонки,
тъй ще застели той червен килим
от кръвта си – на път за Голгота.

НОСЕНЕ НА КРЪСТА

Приведен под тежестта на кръста,
той го носеше в застоялото пладне
из крайните улички, от народ задръстени
и всеки миг щеше с кръста да падне.

И си помисли, че не е човешко
да носиш такава шина на гръбнака си.
Тъй както, спъвайки се, вървеше,
поиска да я сваля Отец му отнякъде.

И тъкмо щеше да започне да казва,
че на света всеки сам си носи кръста,
когато Симон със раздърпана пазва
застана до него, тълпата разблъскал.

И кръста му като свой кръст понесе,
и преди с него до Голгота да стигне,
усети тежестта Му неземна над себе си.
И тази тежест до Христа го въздигна.

ПЕТЪР И ПЕТЕЛЪТ

Както Ирод изкла младенците,
тъй на Петър се искаше просто
на Йерусалим да изкопи петлите,
след като се отрече от Христос.

Сякаш петлите, веднъж събудени,
ще огласят изневярата Петрова,
досущ предателството на Юда –
не с целувка, с престъпена клетва.

И не беше той оня Свети Петър
и основният камък на църквата,
когато реши тайно да ги изтрепе
още по първи петли – да не гъкнат.

И наточи ножа си на един кремък,
и пристъпи в утробната тишина
да заколи на хана петела дремец –
червеникав на лунната светлина.

И щеше да плисне кръвта тъмна,
но застина ръката му под лъча кос.
Че без петел все някак ще съмне.
Но дали ще съмне и без Христос?

ВЪЗКРЕСЕНИЕ

Едно сухо дърво на хълма
пуска корени във небето.
И със светлина се изпълва
светото Господне лето.

Но този път няма ярка следа
по небето над Йерусалим
като оная Витлеемска звезда
при появата на Божия син.

А над Голгота грозно се вият
гарвани, черни като мрака.
И на китките на разпнатия
разцъфват кървави макове.

Но мигом въздуха нагнетен
разсича светкавица жълта.
И той се възкачва по нея,
възкръснал от мъртвите.

ЛАЗАР

Дубльор на Христос
в експеримента възкръсване,
Лазар има един въпрос –
защо не е на кръста?

Защо ще стане отново кал
за направата на човеци,
след като Бог му е обещал
да е нетленен и вечен?

Защо живее своята смърт,
а не живота си скромно,
преди да легне пак мъртъв
в общия за света гроб?

А отвън ангели сякаш тръбят
и пришестват ята врани.
Но дойде ли Страшният съд,
Лазар няма да стане!

ХРИСТОС ПО ВОДАТА

И все му вървеше по вода,
откак в морето край Капернаум
апостол Петър невярващ видя
как бурята усмирява с вяра.

И по вълните високи се носи.
И от вода той вино направи
в Кана – за сватбарите гости.
И болни превърна в здрави,

ръсейки ги с вода светена.
И сякаш за да мине по килим,
със вода му измиха нозете,
преди да влезе в Йерусалим.

И остави той светла следа
навсякъде, където бе и не бе.
И както му вървеше по вода,
накрая му тръгна и на небе.

ЮДИНО БЕСИЛО

Целунат по едната буза,
Христос не обръща другата.
И затова Юда е гузен –
да го предаде не е трудно.

Трудно е да го гледа
как се сраства с кръста.
И как сянката му бледа
от отвъдното се завръща.

30 сребърника не стигат
даже за явна вечеря.
Но пък в Светата книга
ще е от фарисей по-черен.

И от себе си прокуден,
въжето на шията мята.
Бесилото срамно на Юда
е също вид разпятие.

ПИЛАТ

С лавров венец на главата
(Исус – само със трънен)
ще покаже той пред тълпата
кой към Голгота ще тръгне.

Все едно хвърля жребий
с монета от личните си,
на която ликът на Тиберий
не пада никога ничком.

И освобождава Варава
от йерусалимското гето,
и сред всеобщата врява
си измива в купел ръцете.

Но изобщо си няма идея,
че пращайки Исус на кръста,
той, пръв римлянин в Юдея,
пръв се покръства.

Илюстрации А. Дюрер

Филмовият режисьор и писател Сергей Комитски има любопитно и необичайно хоби. От десетина години събира кори от изсъхнали дървета и природни дървесни образувания и вгражда в тях икони или фрагменти от житията на светци. Негови експонати се намират в София, Варна, Русе, Плевен и други български градове, както и в САЩ.

Слобото 13-14 5-12 април 2018

